

INCVNABVLA

Qu

392

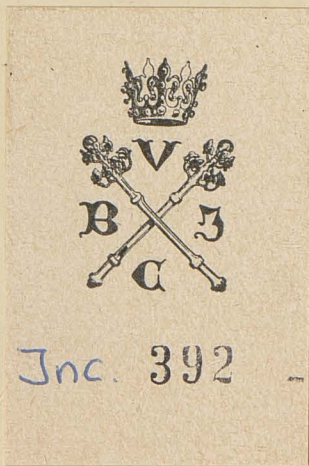
калгоп

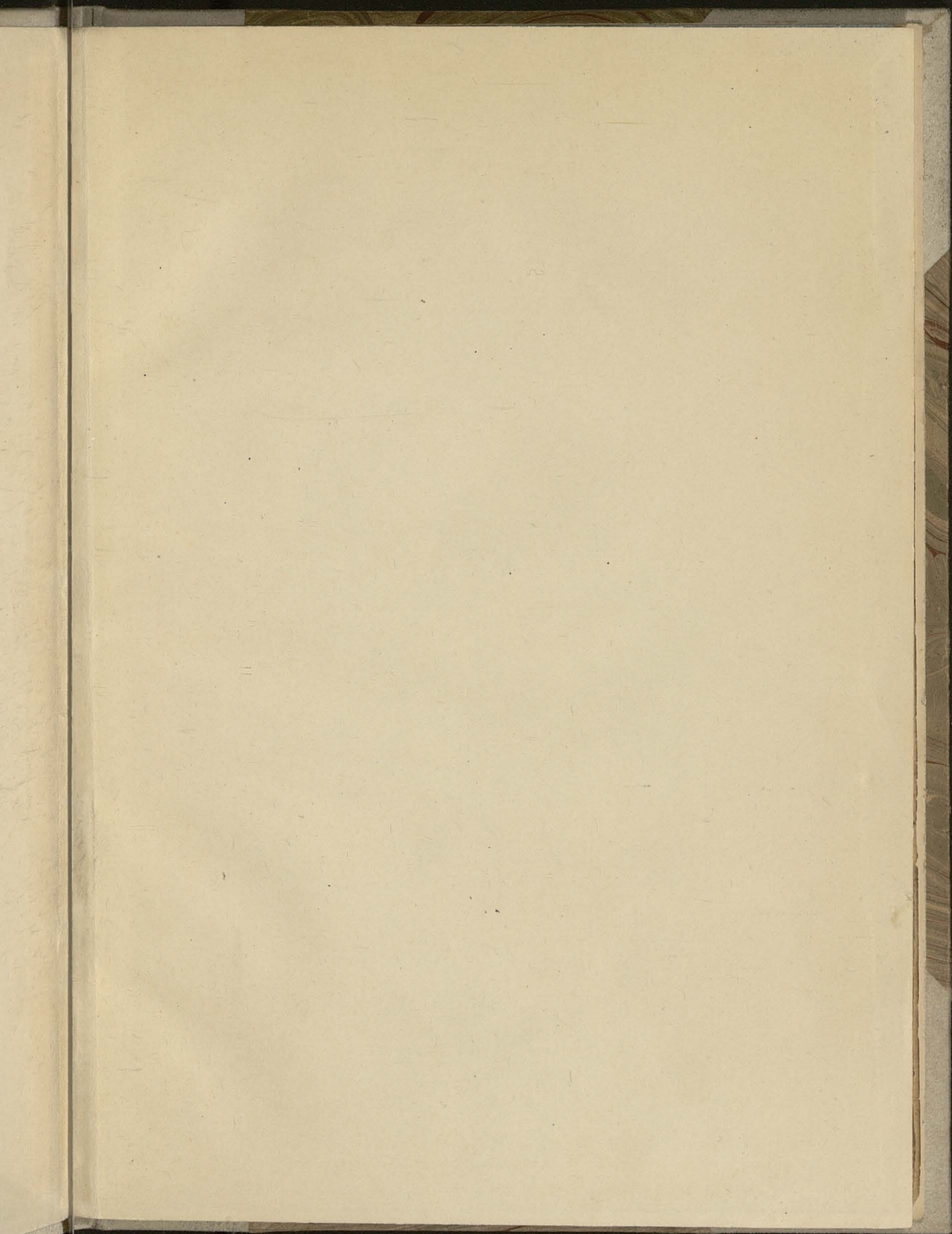
H. x 11535 (Wist. 329)

Oprawiono w r. 1935.

Inc. Qu. 392.

Bibl. Jag.

11 x 14 1/2

Histor

La

Historia mulieris sexus

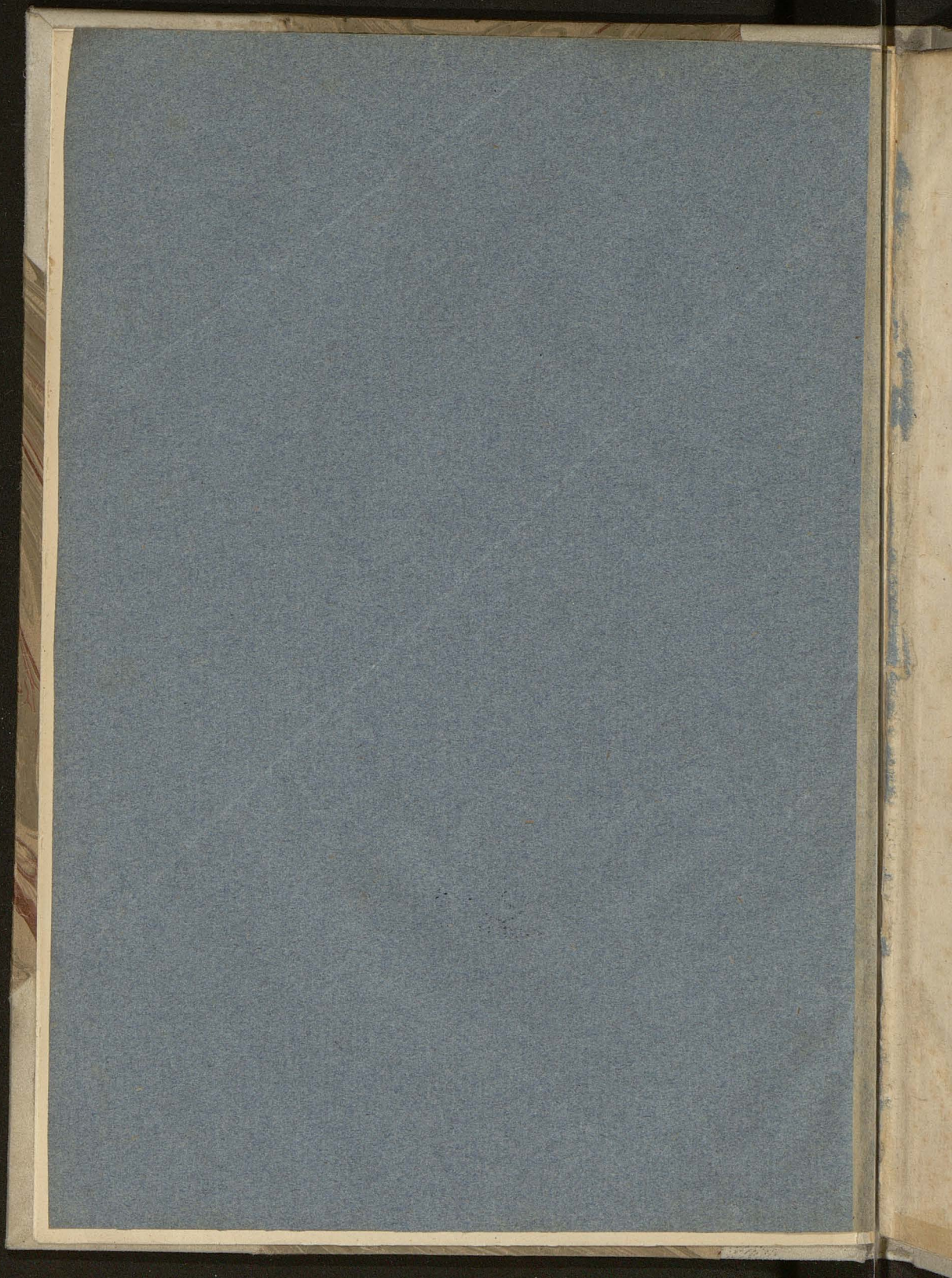
Inven. 092

Lamiae.

Molitoris (Ulrici): De lamis et phito-
nicis mulieribus.

s. l. (1489?)

Hain Repert. bibl. N. 11,535.

De lamiis ⁊ phitonicis mulieribus.

Handwritten: 11.535

Tractat⁹ ad illustrissimū pri
cipem dñm Sigismundum archiducem austriae. Stirie ca
rinthierē. de lanis et phitoniciis mulieribus per Utricum
molitoris de constantia. studij papientis. decretorum doc
tozem et curie constantien. causarum patronum. ad honore
eiusdē principis ac sub sue celsitudinis emēdatōe scriptis.

Epistola

Excellentissime princeps et
dñe. dñe archidux colendissime. hūilis vtrius⁹ mo
litoris de constantia doctor. tue celsitudini sese
in obsequium offert. Cum itaq; superioribus annis pestis qua
rūdam laniarū et incantatriciū. terras tue excellentie. inuasit
se diceretur Itaq; cū nonnulli tuo sub imperio mulieres de
hūmōi heresi suspecte capte forent. apudq; torturam interro
gate. varia responderent. vnde tuis consulis⁹. varia. ea dñe
inter se opinantibus vno quippe in illam. altero nempe in a
liam ptem declinante. tandē apud tuā clementiā mei memo
ria incidit. Itaq; pro insita tua auaritate. veritatem cogno
scendi. per tue dignatōnis consules demādatuz suscepi. vt
quid ego in ea resentirem. id tue excellentie. scili officō desi
gnare non omitterem. Verum quāuis istuc laboriosum et pi
culosum sit. laboriosuz quidem mihi in alijs occupato. et vi
ctū querere curanti. Periculosum autē propter inuidos et d
tractores qui cuncta que nequeūt imitari non tamē cessant
calumniari: et que ipi sua inertia experiri non poterūt vene
noso dente veluti seteger hircus. lacerare nō omittunt Quā
uis insuper ista materia preclaros etiam doctores in dubi
um aduocauerit. Attamē dignū existimaui quia pro tua ex
cellentia corpusculi mei membra tuis obsequijs obtines de
uicta eius etiā si que sunt animi vires possideas vt duz ex
terioris hominis pres sese ad tua deuouent obsequia: debilis
quoq; et rudis intellectus meus ad tue celsitudinis gloriā

non dormitet. Opus itaq; presens sub tua tuorumq; sapientis-
simum consulum correctione: presertim clarissimi. viri
Conradi sturzel vtriusq; iuris doctoris ac tue precellentie
maximi secretarij. cuius quippe correctioni hunc tractatus
specialit' submissi. Quoniam eundem prescis temporibus in-
ceptorem et magistri locum habui. Eloquētie etiam elemen-
ta iurisq; sententias adhuc inuenis sivi. hodieq; sugere desi-
derem. vt sic aggressus sum. Etiam cum apud prescos orato-
res dyalogus plerūq; aliquid iocundioris delectationis af-
ferri extimatum est. idcirco presentem tractatu per viam dy-
alogi imo trilogi procedere decreui. Verum quia multa eā-
dere disputatione digna cum prouido et prestanti viro Co-
rado schatz huius inclite ciuitatis mee constantien. plurimū
annorum pretore. et magistratum gerente viro vtiq; specta-
to et facundia florente recensui. qui tanq; pretor huiusmōi
mulierū confessiones didicit Itaq; ipm presentē dyalogus
seu trilogum sub tuo excellentissimo ipsiusq; Conradi et meo
nominibus expedire arbitrar' sum. idcirco sub benignitasq;
uentia. ad materiā accedēs. Quasdam questiones p clauibus
ius materie discuciendas premisi.

Capitula presentis tractatus.

- ¶ Primo vtrū ex facto laniarū et incātaricū ac cooperatōe de
monū possint puocari grā dies et pruinē ac pluiē i lesiōes fre-
- ¶ Secūdo vtrū lanie et incātarices possint adiutorio dyabo-
li hominibus et infātib; nocere ac morbos eisdem infer-
re eisdemq; debilitare.
- ¶ Tercio vtrū possint hoīem etiam cōingali instatu cōstru-
tum ad coeundum inficere et impotentem reddere.
- ¶ Quarto vtrū possint hoīm ymagines et facies eoz in ali-
as formas immutare.
- ¶ Quinto vix incātarices et lanie possint sup baculū vinctū
vel super lupū seu aliud aīal equitare et ad sui cōiunū ludum
de loco ad locum traduci vbi bibant et cōmedant ac mutuo
se cognoscant atq; delectentur.

¶ Sexto vtrum cum talibus z maleficis mulieribus possit
dyabolus incubando in forma hominis comisceri.

¶ Septimo vtru ex tali coitu sit possibile generari filios

¶ Octavo vtru incantatrices z phitonice mulieres ad in-
teritio demonum possint secreta scire z consilia principum res-
uelare. ac futuros euentus predicere.

¶ Nono vtrum in isto iudicio possint tales malefice z scelera
se mulieres comburi vel alijs supplicijs affici.

Exorditur itaqz clementissim⁹ archidux Sigismūndus austriae.

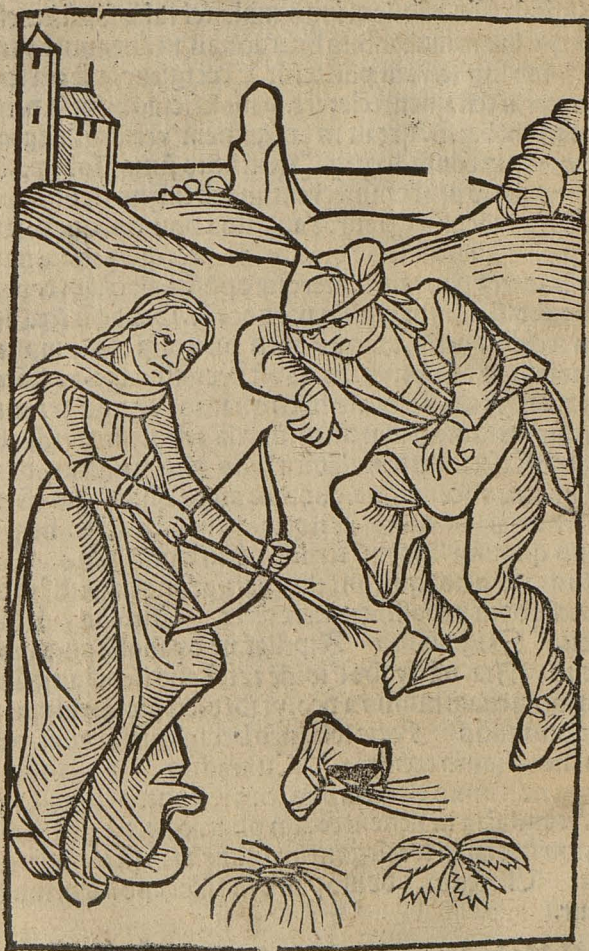
Sigmundus Fidelis nobisqz dilecte doctor vlrice q̄
niam singulari fauore ob tua in nos merita te prosequimur
idcirco p̄nti de materia tecum preceteris disputare decreui-
mus Ulricus Illustrissime princeps q̄nis gratuz sit
vt pro tua in me clementia. me dignū inter disputandū fore
iudicaueris. attamen ecce. adest. Lunradus schatz. pretor
mee ciuitatis. vir vtriqz ingenio prestans cōuersioneqz ar-
gutus consodalis meus. placeat igitur eius industriaz hac
de re prius experiri. Sigmundus. placet. nam z eni-
dem consilio maturum: conuersioneqz facetum noui Id-
circo quia nobis sermo de laniarum z incantatricum male-
ficijs habendus erit Itaqz querendum primo duri. Vtrus
ex facto laniarum possint prouocari tonitrua pluuie z gran-
dines. Lunradus Quāuis in huiusmodi difficultate
que etiam doctissimos viros pro discussiōe terreri solet. me
in scium putem. iuxta verbum soeratis. quis solitus fuit di-
cere. se hoc solum scire. quod nesciret. attamen ne videar. cle-
mentis principis monitis non ad quiescere. loquar pauca
vt in initium demouendi maiora. Sigmundus. Dic
igitur. Lunradus Apud phm tritum est sermone p̄-
uerbium. vt fama quam omnes famant. nō omnino perda-
tur. fama autem cōmunis est. q̄ ipse strige tonitrua z gran-
dines effecerint magna qz damna segetibus z hominibus

tulerint. Ex confessione quoque earum in tortura facta. se talia
fecisse et modum faciendi tradidisse compertum est. **Sig-**
mundus At ego nude fame non intendo. facile enim di-
ctum. sequitur vulgus. nec confessione torzurali satiabor. cum
metu tormentorum quis inducitur quibus ad confitendum id quod
in rerum natura non est. Verum ea que oculis non conspe-
rimus. auctoritate. tum vel concludenti ratione percipere desi-
deramus. nam recta disputatio. auctoritate et ratione conclu-
ditur. **Ulricus** profecto experientia in decidendis causis
contemptibilis non est. cum experientia dicatur esse rerum
magistra. ut dicitur in eadem. ubi periculum delect. li. vi. vñ tritum est apud
populares proverbia expropheto crede ruberto. **Sigmundus.**
Ad ostendendum igitur plane maleficeque mulieres nihil
sciant: me istuc mouet: videlicet. Nam si talia iste maledicte
mulieres scirent. et efficere possent. non esset opus principibus.
temporibus belli clientulos. militesque conducere. qui
in terras hostium irruerent. agrosque deuastarent. Incendijs
domos et villas concremarent. Verum satis affert. talem mulie-
rem phitoniam aduocare eidemque saluum conductum addi-
cere. et hortari quatenus super hostium terras talis maledi-
cta mulier grandines fulminat tempestates prouocaret. ac
ut sic hostium terram periclitare moliretur. Etenim quia videmus
quod ipse talia facere non possunt. etiam si vellet. ad faciendum
que etiam si a principibus. que tamen absit. inducerentur. vñ
inferendum censeo. ipsas talia facere non posse. Preterea ex si-
de habemus solum deum stellarum et elementorum esse gubernatores
qui legem patri sidera iubet. et qui iuxta boetium in li. de consolatōe.
perpetua mundum ratione gubernat. stabilisque manens
dans cuncta moueri. quomodo igitur mulieres lanie
adiutorio demonum illum summum motorem. qui certa ratio-
ne cuncta gubernat in huiusmodi suo motu impedire et
in alium motum dirigere possent. **Lunradus** Ponde-
randa quidem est magni principis ratio. Sed non minus
ponderandum est. illud quod **Ero. ca. viij. dicitur.** Nam quis
uis moyses ante faciem pharaonis regis egipti multa signa

z prodigia fecisset. nihilominus malefici talia similiter effe-
cerunt. qui incantationibus suis aquas in sanguinē verte-
rūt. et ranas sup terram pduxerūt. Ecce igitur ex sacra scri-
ptura veteris testamenti clarere. q̄ malefici adiutorio demo-
nū aquas turbarūt. q̄ eas in sanguinem verterūt z agros
prediaq̄ ranis confuderunt. Item libro p̄mo Job. cap. p̄.
legit̄ q̄ dyabolo procurante. ventus vehemens irruit a regi-
one deserti. z cōcussit quatuor angulos domus. que corru-
ens oppressit liberos iob z morui sūt. ecce q̄ dyabolus po-
testate sua aerez puocauit. puerosq̄ opp̄ssit. Et etiam eodem
libro dyabolū fulmina ignis pronocasse. Dicit em̄ ter. Ig-
nis dei cecidit de celo. z tactas oues puerosq̄ consumpsit.
Item iob in apoca. ca. vii. ait. Post hec vidi angelos stātes
sup q̄tuor angulos terre. tentētes quatuor ventos terre. ne
flarent sup terrā. neq̄ mare. neq̄ in vllā arborem. z vidi alie-
rum angelū ascendentem ab ortu solis hñtem signum dī vi-
ui. z clamauit voce magna. quatuor angel̄ q̄bus datū est no-
cere terre z mari dicēs. nolite nocere terre neq̄ mari. neq̄ ar-
boribus quousq̄ signem⁹ seruos dei in frontibus. Sigmū-
dus Doctor qui sunt illi quatuor angeli quib⁹ iobā-
nes ait esse datū vt possint nocere terre. Ulricus Sūt
dyaboli. Sigmūdus Appellat ne dyabol⁹: angelus
Ulricus Ita. nā dyabol⁹ ibidē z etiā alibi sepi⁹ angelus
dicitur. quia etiam missus a deo. vt ibi dicit glosa ordinaria
Sigmundus Forte iobānes hec in spiritu vidit. dās
nobis sue visionis exempla. Cunradus Dignissime
princeps non opus est exemplis. duz res ante oculos facta
erit. vt audisti a maleficis coram pharaone. z a gestis iob
Sigitur hec facta fore leguntur. igitur z ias fieri posse. q̄s
dubitāt Ulricus. de illo passu in fine expost clarius lo-
quamur.

Bibl. Jeq.

**De nocumentis z morbis hoī
bus et infantib⁹ illatis.** a iij.

Sigmundus. Quia de corruptione turbatione elementorum nobis sermo est. non in competenter querendum dignimus. Si etiam hominibus maxime infantibus morbos inferre. et adiutorio demonum eisdem nocere possint.

Lunradus. Audisti a plerisque mulieribus quomodo pueris incunabilis iacentibus varie egredines acciderit nunc quippe illi puero nasus apparuit curuatus nunc alteri oculus erutus. quodque maledicte mulieres quandoque comprehense asseruerunt in torturasque recognouerunt ob inuidiam parentum se talia pueris auxilio demonum irrogasse.

Sigmundus. Audisti quod confessionibus talibus per meum extortis non saturabor. quid igitur aliud rationis seu auctoritatis in medium adducis. Lunradus. Jam superius pro auctoritate in libro per Job cognouimus quod dyabolus filios eiusdem. ventum prouocando oppressit. et mortui sunt. Digneris itaque audire beatum augustinum. xxi. li. de ciuitate dei ca. xvij. dum ait. Proiusque scriptum est graue in gremio filios adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture. matrem omnium usque a deo impleri est necesse. ut ipsi paruuli per lauacrum regenerationis ab originali peccati quo solum tenebantur vinculo iam soluti multa patientes nonnulli incursum spirituum malignorum patiatur. Ecce quod augustinus sentit pueros incursum demonum pati. Item beatus hieronimus ad paulam d. dormitione bresille in epistola ait. Quid cause est. ut sepe binoli et trinoli. ac vbera materna lactantes a demonio corrumpuntur. Ecce igitur sacra scriptura et sanctorum patrum auctoritate ostensum esse dyabolum potestatem quandoque habere corrumpendi pueros et infantes eisdemque nocendi. Sigmundus. Locuti modo sumus de infantibus. quid igitur in senibus et adultis. Lunradus. Multos vidimus senes claudicantes et contractos. qui asseruerunt ex maleficio illarum maledictarum ipsis istuc euenisse. Sigmundus. Quid autem sentit scriptura. Lunradus. In le

ex Iuda legenda

genda sanctorum symonis et iude legitur. quomodo coram rege babilonie zaro che et arphaxat malefici fuerunt constituti. qui ipsius regis oratores et rethores mutos et claudos atque cecos effecerunt. ac visum et gressum eisdem denuo reddiderunt. ecce aperit testimonium. quod malefici nocere possunt hominibus etiam senibus ac claudos et cecos facere. et rursus eos eisdem sanare **Sigmundus** Hi namque oratores quibus huiusmodi maleficia euenerunt pagani extiterunt. et in christum non crediderunt. nec signo crucis muniti fuerunt.

Ulricus Prudenter loqueris o inclite princeps. quoniam in eadem legenda canitur. quod postquam dicti oratores et rethores in christum crediderunt. et per apostolos signo crucis muniti fuerunt. dicti magi eisdem ultra nocere non poterant. quamquam magi ipsi irritati iterato eisdem nocere attentassent.

Lunradus Aye aye quomodo igitur poterat dyabolus nocere iob. qui eundem grauissimo ulcere percussit. adeo quod exinde lesit. ut in simo iacens vix suspirare potuerit. ut legitur in libro iob et tamen ipse iob erat vir sanctus in voluntate dei ut testatur scriptura ambulans. Item in legenda sancti antho-
nii legitur quomodo demones eundem valde grauiter percusserunt. qui tamen vir sanctus et deo placidus fuit. ecce ergo ex his constare. demones super sanctos etiam viros potestatem nocendi eisdem habuisse. Si igitur viros sanctos. turbare potuerunt. cur igitur et alii de quorum sanctitate nobis non constat nocere non possent. **Sigmundus**.

Sicut coniugali
Ex his magis atque magis hesitare incipio quid igitur sentiendum sit audire desidero. **Ulricus** Sine modo. prope finem quid sentiendum sit latius de hoc et aliis loquamur **Sigmundus** Ex prioribus dubio oritur aliud. Vtrum possint hominem in coniugali statu existentem inficere et coeundum impotentem reddere **Lunradus** Videmus plures pulchros socios qui in coitu. paucum aut nihil valuerunt. imo qui proprias uxores carnaliter cognoscere non potuerunt asserentes ex maleficio hoc ipsis contigisse. **Sigmundus** Q

multi multa loquuntur. **Ulricus.** Profecto cano-
nes in hoc consentiunt. asserentes per maleficia fieri posse
vt homo quia natura frigidus non est. ad coeundem inba-
bilis reddatur. itaq; in decretali specialem titulum de frigi-
dis z maleficiatis habemus. vnde hysmarus etiam papa. i
ca. Si per sortiaras. xxvii. q. i. ait. Si p sortiaras atq; ma-
leficas artes occulto. Sz nūquā dei iniusto iudicio permit-
tente. z dyabolo preparante concubitus non sequitur. hor-
tandi sunt. quibus ista eueniunt. vt corde contrito z spiri-
tu humilitatis. deo z sacerdoti de omnibus peccatis suis pu-
ram confessionem faciant zc. Ecce dicit enim textus. prepa-
rante dyabolo concubitus non sequitur. Et quāvis pro deci-
sione huius dubij ad credeēdum satis foret canon. quia ca-
nonum constitutiones ab omnibus debent approbari vt di-
citur in capi. primo de constitu. nihilominus tamen hoc is-
dem astruunt doctores. Vnde beatus thomas in. iij. sup
sententijs distinct. xxviii. ait. q; ex maleficio potest quis eē
impotens ad vnam. z non ad aliam. Itaq; dominus hosti-
ensis in summa libro. iij. rubrica. xvij. de frigidis z malefi-
ciatis dicit aliquando maleficiantur homines ita q; reddū-
tur per sortilegium impotentes omnibus preterquā vni.
Aliquando etiam maleficiatur adeo vt non possit cogno-
scere vxorem. sed omnes alias. **Sigmundus** Animū
meum hec mouent quia mira sunt. nam cum coitus a natu-
ra nobis detur admirandum certe erit quomodo dyabolus
cursum nature impedire nobis ignorantibus possit.

Ulricus. Nam z ego vlricus ad decem z octo annos
in curia constantiensi causarum sui patronus z aduocatus
prout hodie sum z butusmodi causas frigiditatis z malefi-
cij i practica plures habui: vbi mulieres accusabant coram
iudice maritos de impotentia coeundi.

Sigmundus Quid igitur decretum fuit in talibus
causis. **Ulricus** Decreuerunt iudices viros taliter

infectos medicis curie hmoi turatis ostendere se obere pro
examine medicorum faciendo. Sigmundus Quid inde

Ulricus. Itaque plures comperi per medicos curie iu-
ratos inspectos quos ipse medici asseruerunt natura non fri-
gidos: sed sortilegio maleficiatos esse. Sigmundus.

Et quid super hmoi medicorum examine finaliter sententia-
tum erit. Ulricus. Decreuerunt itaque iudices partes
ad triennium mutuo cohabitare obere opus carnis hmoi
attentando. quodque largiores in ieiunijs et elemosynis for-
ret. ut deus qui institutor est matrimonij huiusmodi male-
ficiam ab eis auferre dignaretur Verum quod de hmoi articu-
lo opinionem meam in fine cum precedentibus dubijs la-
tius declarare intendo. Interim ad alia dubia te conuertere
si velis poteris Sigmundus Quarta enim uero fu-
it questio.

**Utrum possit facies homi-
num in alias formas inmutare.**

Ulricus. Quid tibi dignissime princeps videtur
Sigmundus. Quod non **Ulricus** Quobocasses
ris motuo **Sigmundus.** Dicitur enim in decreto in
ca. episcopi. xxvi. q. v. ubi inquit textus. quisquis ergo cre/
dit posse fieri. aliquam creaturam. aut in melius. aut. in dete/
rius imutari. aut transformari. posse in aliquā speciem aut
in aliquā similitudinem. nisi ab ipso creatore. qui omnia fecit
z per quez omnia facta sunt. infidelis est. z pagano deterioz
hectextus. **Lunradus** Canoninanz aduersari nō in
tendo. Sed que apud historiographos me legisse memini
recitare cupio. Quid igitur ad virgilium dicitur qui in bu/
colicis eglōga octaua recenset q̄ dum vltices suis cuz socijs
a troya exulando: ad circe reginam declinasset ipa quoq; cir/
ce hospites tales suscipiendo poculo malefica eisdem mini/
strasset. itaq; ipsi hospites postq̄ venenata pocula bibissent
in animalium diuersarum specierum conuersi sunt. hic nā/
q; in lupum. alter in aprum. alius vero in leonem. **Si/
gmundus** Fabulam recitas. poete finxerunt quibus nō
creditur. **Lunradus.** Lette poete reijcendi non sunt.
Nam celius lactantius ait poetas historias scripsisse. Sz
sub occulto figmenta relasse. Attamen hanc recitat boeci⁹
doctor catholicus in libro quarto de consolatione. z ait.

Uel narij ducis
Et vagas pelagorates
Eurus appulit insule
Pulchra qua residens dea
Solis edita semine
Discet hospibus nouis
Lacta carmine pocula
Duos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus
Hunc capi facies tegit
Ille marmaricus leo

Bal. Jcg.

8

Dente crescit z vnguibus
Hic lupus nuper additus
Pere dum parat vlulat
Ille tigris vt indica
Tecta mitis obambulat
Sed licet varijs malis
Flumen archadis alitis
Obsitum miserans ducent
Peste soluerit hospitio
Jam tamen mala remiges
Dre pocula traxerant
Jam sues cerealia
Blande pabula verteram
Et nihil manet integrum
Voce z corpore perditis
Sola mens stabilisq; semper
D onstra que patitur gemit
D leuem nimium manum
Nec potentia gramina
D embra que valeant lice
Lorda vertere non valeant
Intus est hominum vigor
Arte conditus abditus
Hec venena potentius
Detrahunt hominem sibi
Dira que penitus meant
Nec nocentia corpori
D entis vulnere se uiunt

Hec boetius de curtatis metris canit. Sigmundus.
Tamen si preclaro stilo boetius vltis sociorumq; gesta re-
citet. desito tamen an vera sint. z si talia gesta vera fuerint.
Non mirum si istis his hominibus accidit qui pagani fu-

erunt ydola venerantes . ⁊ statuas demonum adorantes.
vnde dyabolum super homines tales maiorem potestatem
habuisse credimus. Cum autem nos deum celi adoremus
⁊ in xpm credamus per quem ab imperio dyaboli liberati su-
mus. vnde nobis talia contingere posse non existimo.

Lunradus Insuper bis simile factum audiuius.
Narrat enim **Apulleius**. prout eum recitat **Augustinus**
eidem asini aures accidisse. ac accepto veneno humano ani-
mo permanente se asinum factum fuisse **Sigismundus**
Dixi iam differentiam esse inter ydola adorantes ⁊ deum ce-
licolentes **Lunradus** Procedamus igitur ad eos qui
deum celi adorant. vt ostendamus eisdem venefica arte
talia pariter accidisse. **Sigmundus** Procede igitur.

Lunradus In hystoria clementis recitat quomodo
facies faustiani qui pater sancti Clementis extitit ⁊ cū beato
Petro apostolo cōuersabatur per **Simonem** maleficū im-
mutata fuerit. dicit em̄ in eadem hystoria qđ cū imperator
Cornelium centurionem misisset antiochiam. vt illic ma-
gos ⁊ maleficos caperet **Faustinianus** licentiā salutari **A-**
pionem ⁊ **Anubionem** a bto Petro peccit. cū autē idē faustia-
nus apud **Simonem** maleficum declinasset. Itaq; **Simon**
anubiani ⁊ **Apiani** exposuit quō idem illa nocte **Corneliū**
centurionem fugere vellet. eo qm̄ audisset eundē **Corneliū**
imperatoris ex precepto se cōprehendere velle. vnde ipse **Si-**
mon omnem furorem in faustinianū conuertere proposue-
rit. Tantum inquiens facite faustinianū cenare vobiscum
At ego (ait) quoddaz interim vnguentum componaz quo
cenatus faciem suam perungat ex eo quoq; vultum meū hab-
bere videatur. Vos autem herbe cuiusdam succo faciem p-
uigimini prius vt non fallamini de imitatione vultus eius
Volo enim vt cōprehendatur ab his qui me querūt ⁊ lucū
habeant filij eius qui merelicto confugerunt ad petrū. Ita
q; facies faustiniani fuit mutata. vt nemo eandē preter quā
petrus cognosceret. ad modum quippe vt qui faustinianus

clausula

1012

9
intuebatur existimabat Simonem magū videre. Ecce igitur q̄ per maleficas artes vir sanctus erat immutatus.

Sigmundus Forē pro tūc faustinianus cathecumīnus fuit. necdum baptisatus a petro. vel deus hoc ideo permisit. vt dolus symonis magi proficeret in gliam petri. put factum fuit. **Eunradus** Quocunq̄ modo permiffum extiterit. attamen ex hiftoria claret q̄ facies eius per maleficum immutata fuit. Item in hiftoria beati petri recitat qd̄ cum symon magus ante faciem neronis imperatoris staret eius effigies subito mutabatur vt modo fenior mō adolefcenior videbatur. In eadem quoq̄ hiftoria legitur. q̄ symon magus hircum in speciem hominis sc̄z ipsius symonis mutauit. fertur enim symonē neroni dixisse. vt scias optime imperator me filium dei esse. iube me decollari. z tercia die resurgam. Precepit ergo nero carnifici. vt decollaret eū qui cum putaret symonem decollare. decollauit arietem

Simon autem arietis membra recolligens. se et illa tribus diebus abscondit. tercio vero die ostendit se neroni dicens. Fac sāguinem meum abstergi qui effusus est. quoniam ecce ego qui decollatus fueram: sicuti promisi tercia die resurrexi. **Aero** vero his visis obstupuit. z eum filium dei esse putauit.

Sigmundus bone doctor quid tu affers in medium. **Ulricus.** Maiorū doctorum testimonia in eaz rem conducentia. Dicit enim beatus augustinus in libro de spiritu z anima. Humana opinio dicit quod quadā arte z potestate demonum homines conuertī possunt in lupos z iumētia: z portare queq̄ necessaria. postq̄ peracta opera iterum ad se redire. nec bestialem mentem in eis fieri. sed rationalem humanamq̄ seruare. Hoc intelligenduz est q̄ demones quidem naturam non creant. Sed solum aliquid tale facere possunt vt videantur esse quod non est. Nec augustinus. Ecce ergo q̄ augustinus cōcedit quod aliquid tale esse possunt. **Sigmundus.** Sed subdit vt videantur esse quod non est. **Ulricus.** De hoc latius in solutiōne

h. p. m. t. u. p.
*Magus symon de
hircis fuit bonu
qm̄ pro p. h. t.
in b. l. r. a. h. t. s. o. j.*

finali dicemus. Insuper angustinus in libro. xvij. de ciuitate dei ait. de ludificationibus demoniu quid dicemus nisi de medio babilonis esse fugiendum quanto enim in hec yma maiozem potestatem demonum videmus. tanto tenacius mediatozi inherendum. per quem de ymis ad summa conscendimus. Nam cum essemus in italia audiebam? talia de quadam regione illarū partium. vbi stabularias mulieres imbutas his artibus in caseo dare solere dicebant quibus vellent. seu possent viatoribus vnde in iumenta illico verteretur z necessaria queq; portarent. postq; perfuncta opera ad se redirent. nec in eis vitam bestialem fieri. sed rationalem seruari. **Hec angustinus Sigmundus** Hic angustinus loquitur d' audito alieno dicens se a quibusda recitatoribus audiuisse. vnde dictum augustini in hoc nihil concludit quia testis de auditu alieno loquens non p/ bar. **Ulricus** Sapienter loqueris. attamen audiam? p/ in quiora. **Vincentius** in speculo naturali libro tercio. c. .cix. refert cuius verba hec. refert guilhelmus malmesberie sis monachus in historia sua. q' tempore petri damiani fuerunt due vetule instrata publica quae augustinus appellat stabularias id est transeuntes ad hospicia pro mercede suscipientes. Nam stabularium p/ie hospiciū venale z publicum dicitur. hec vno comorantes tugurio. vno quoq; imbuta maleficio: hospitem si quando superueniebat solus in equum vel suam vl' asinum mutabant. z mercatoribus vendentes precium habebant. Quadam die iuuenem histrioticis gestibus victum exigentem hospicio susceperunt. susceperuntq; asinum fecerunt. multum inde lucrantes per asinum scilicet qui miraculo gestium destinabat transeuntes. Nam quocunq; modo anus precepisset movebatur. Non em̄ miserat intellectum sed loquelam multum inde questū confluauerant vetule. Audiens hoc vicinus diues. asinum em̄it magno precio. Dicitum quoq; est ei ab illis vetulis vt custodirēt eum. ne in aquam intraret seruatufq; asinus diu

15
ab aqua. tandem in cautiozem nactus custodiam in lacum
proximum se proiecit z ibi se diu volutans asininam figurā
perdidit. ppriamq; recepit. Cuiq; custos eius scissitaretur
ab eodem obuiō. si asinum vidisset ille se esse dixit famulus
ad dominum reculit dominus apostolicum leonem viruz
seculo sanctissimum. Conuicte anus idem fatentur. Dubi-
tantes papā confirmavit petrus damianus vir eruditissim⁹
producto exemplo de symone mago qui faustianū videri se
cit in figura symonis. Et ecce ergo q; petrus damianus vir z
doctor magne auctoritatis apud papam conclusit hoc fieri
potuisse Sigmundus Tantis historijsz auctoritati
bus me impellis vt nesciam quozum tandem me vertam.
Ulricus In fine latius sequamur de hoc.

Utrū proficiscantur ad puinia
super baculū vel lupū equitādo

Bibi. Jag.

b z

Sigmundus. Alterius quero vtrum super baculus
pinguedine quadam vinctū. aut super lupum vel aliud ani-
mal possint tales mulieres maledicte equitare. Et an dyabo-
lus possit eas deferre de loco ad locum vt bibant z conuiuia
celebrent. seq; mutuo cognoscant atq; delectentur. **Ulri-
cus.** Audienda est tua opinio benigne archidur. **Si-
gmundus.** Nouimus q; dyabolus spiritus est incorpo-
ralis qui nō habet manus neq; pedes nec etiā alas. qui etiā
nōn cōmensuratur loco. quomodo igitur homines qui cor-
poris est portare possent. **Lunradus** forte spiritus in-
greditur aliqua corpora z assumūt sibi talia ad opus illud
qđ facere volunt apta. atq; tunc in illis corporibus efficiūt
id qđ volunt. Nam in sacra scriptura legimus Daniel. vl-
timo. q; angelus domini apprehendit abacuck in vertice ei⁹
z portauit eum in capillo capitis sui. z posuit eum in babi-
lonem. Ecce quis angeli spūs sint. z non habeant manus
neq; pedes. tamen pcludendū est q; angelus corpus assu-
pserit quo abacuck capillis tenere z portare potuit. Sic ac-
tū aploz. viij. legitur. q; spūs domini rapuit philippū. z in-
uentus est in azoto. **Sigmundus** Hoc in spiritibus z
angelis bonis possit concedi in quibus maior est potestas
Ulricus. Loquamur ergo de malis z sic de dyabolo
Nam in legenda sancti iacobi legitur q; dyabolus herm o-
ginem constrinxit z ligatis manibus z pedibus eundem ad
sanctum iacobum detulit. **Lunradus.** Referam autē
ego q; temporibus nostris quib; adhuc iuuenes z mutuo i-
scientijs humanitatis constudētes fuimus accidit. ante em̄
lapsū multoz annoz vidi ego in iudicio prouinciali ci-
uitatis Constantiensis duos mutuo litigātes vbi accusator
in forma iuris seni scribens contra quendā rusticum quem
maleficum asseruit actionem proposuit. quo modo idem ru-
sticus super lupuz quendū equitans obuam accusator ve-
neri quo obuante ipse accusator subito cōtractus z mem-
bris lāquidis factus fuerit. itaq; rogāte eo maleficū vt sani-

tatem sibi restitueret annuerit maleficus qui abiens rem a
liquantulū ipis tacitus p̄tinuit. Verū q̄ idem rusticus e/
tiaz alijs suo maleficio damna intulisse dicebat. vñ tandem
accusator eundē publice in figura iudicij accusauit. Si
gmūdus. Quid ad hmōi accusationē rusticus respōdit.

Lunradus negauit ille Sigmundus. ad tortu/
ram fuit neposius Lunradus. Nō Sigmundus.

Quō igitur conuinci potuit Lunradus p̄ testes
Sigmundus. Quid deposuerūt testes Lunrad?

Ip̄m talia facere sciuisse Sigmundus. Scire namq̄ re
prehēdi non pōt cū iuxta aristotilem oēs hoies naturaliter
scire desiderāt Lunradus Sibi uerūt nāq̄ testes eū
dem rusticū non solū talia facere sciuisse. sed etiaz fecisse.

Sigmundus Quā nāq̄ cām dicti allegarūt testes
Lunradus. Asseruerūt p̄ eorūdem iuramenta publice

p̄sura qd̄ ip̄e rusticus maleficus etiā ip̄os testes in cōpe et
reb̄ dānificauerit. Sigmundus Datus ne fuerat ip̄
si accusato orator ad defendendū. Ulrichus Atego ra
li iudicio affui z illud cū granitate maturitate fieri uidi. ip̄
sas etiam p̄tes duos magne eloq̄ntie viros p̄locutores ha/
buisse m̄mini Sigmūdus Qui nāq̄ hū fuerūt Ulri
cus Lunradum quondā schatz p̄rem n̄ri cōdisputātis. ac
Ulricū quondā blarer n̄re ciuitatis p̄tores. viros rememora
tōne dignos p̄ oratoribus habuerūt. Sigmūdus No
ni illos z prudētes sensui. Lunradus Ordinario itaq̄
iudicio ex dictis testiū ip̄m accusatū conuictū condēnari cō
denatūq̄ cōcremari uidi. Sigmūdus Questio iste a
liam etiam particulā cōtinet uidelicet. q̄ hmōi mulieres qm̄
q̄ cōueniant. mutuoq̄ p̄fabulent̄. z bibāt z se inuicē aḡscant

Lunradus Sic fieri solere vulgus clamat ip̄e q̄ mulie
res talia consuetur. z p̄p̄n̄ qua iudicia cōfessionis assignāt

Sigmūdus. Nōne ait canon in ca. epi. xxvi. q. v. vbi
retrus. Illud etiam non omittendū est q̄ quedam mulieres
feclerate retro post satbanam cōuerse demonū illusionibus

Legende

Lunradus Nemo dubitat quin dyabolus in forma hominis apparere possit. Nam in legenda sancti Martini legitur. qd cum martinus mediolanu preterisset. Dyabolus in humana specie sibi obuius fuit. Sic in legenda sancti anthoni legitur qd dyabolus in specie pueri nigri prostratus apparuit. Item in legenda sancti eulogii legitur qd dyabolus in specie pulchre mulieris eundem apud fabricam suam alloquebatur. De saluatore quoq; nostro. Marbei. iiii. legit qd assumpsit eum dyabolus: et statuit eum super pinnaculum templi etc. Unde in hanc partem assentio: qd dyabolus in specie humana possit cum hominibus apparere. et cum eis conuersari. Legitur enim qd plato demone domestico quasi famulo usus sit. Sigmundus Sed quid de alia parte questionis an demones possint cum talibus mulieribus dormire et coire cum eisdem. Lunradus. Hoc namq; mulieres confitentur qd incubo commisceantur. et quasi ab amatoribus tractentur. Sigmundus Vana mulierum opinio multa garrulat: que vera fore putat. Lunradus Profecto quandoq; perseverant in huiusmodi eorum confessione. etiam cum ad mortem ducuntur: et nihil aliud vident qm mori undum esse. Verum tamen audiamus gesta aliorum magis auctorisabilia. Legitur enim historia sancti bernardi qd quidam demon siue incubus pluribus annis cum quadam muliere dormiuit. etiam marito mulieris in eodem lecto commorante attamen hoc nephas ignorante. Itaq; tandem mulier penitentia ducta volens deinceps licentare et repellere incubum verum non potuit. Unde beato bernardo conquerens qui ipsum demonem ardentibus candelis extirpauit. Ac ut sic eundem a dicta muliere effugauit Item beatus augustinus in quindecimo libro de ciuitate dei ait. creberrima fama est multiq; experti sunt. vel ab illis qui expertos se audisse affirmant. siluanos atq; faunos quos vulgo incubos vocant imbrobos sepe mulieribus extirpsisse. et earum appetisse et pergissee concubium. Item in historijs arcturi regis byzantie

Plato vsus est demone domestico quasi famulo

non

sepius leguntur huiusmodi accidisse. **Sigmundus**
Quid igitur responderetur ad auctoritatem cassiani qui ait
Nullo ergo modo credendum est spirituales naturas cum
feminis carnaliter coire posse. Nam si hoc aliquando posset
fieri. quomodo nunc vel nunquam raro videremus aliquos
ex eorum concubitu de mulieribus absque viri semine nasci.
cum presertim constet eas libidinis sordibus ad modum dele
ctari. quas procul dubio. per semetipsas potius quam homi
nibus exercere mallerent. Si illud villo modo effici posset.
Hec ille. **Ulricus** Hec auctoritas inducit nos ad a
liam questionem: an videlicet ex coitu demonum cum muli
eribus patrato possit nasci puer.

An ex coitu demonum cum muli eribus patrato possit nasci puer.

Lunradus Tritum est sermone proverbium ex hu
iusmodi concubito filios natos esse. quos vulgus abiectos
nominat. qui etiam alamanico ydeomate wechselbalch ap
pellantur. vnde fabulatur a quadam melesina incuba. que
cuidam comiti adhesisse dicitur. pluresque filios ex ea natos
fuisse. At vnumqueque huiusmodi filiorum aliquid prodigij
in membris habuisse. Illum namque tres oculos. alium den
tes aprinos contraxisse fama est. **Sigmundus** Fabu
la hec ab incerto autore orta fidem non facit. **Lunradus**
Apud vincenium in libro historiali. xxi. li. ca. xxx. narra
tur quod wortigernus rex consilio invito cum sapientibus quod a
gere deberet ad sui tutamen. consilio autem capto iussit con
ueniri artifices. ut ei turrim fortissimam construerent. sed cum opa e
orum tellus absorberet. suatum est regi ut hostem sine prece quaer
eret et eius sanguine lapides et cementum aspergi preciperet quasi hoc fa
cto cementum stare potuisset. inuenit igitur adulescentes cui nomen erat

14
merlinus. qui cū matre sua adducitur corā rege. que p̄fessa
est de spiritu in specie hominis illū concepisse. Merlin⁹ au-
tem multa obscura reuelavit. multa predixit futura. Aperu-
it enim sub fundamento esse lacuz. sub lacu duos latere ora-
cones. quorum vnus rubeus populū britonū. alter ve-
ro albus. saxonū designaret. ⁊ quis in conflictu suo alteruz
vinceret predixit. ⁊ aureliū ambrosiū deuictō Hengisto ⁊ cō-
busto wortigerno regnaturum. Ex illa eñ hystoria habes
merlinum ex incubo dyabolum genitum. Itē ⁊ de illo mer-
lino beatus Augustinus ⁊ ceteri doctores faciunt mentio-
nem. Sigmundus. Quid igitur sentiunt de merlino
doctores. Ulrichus. Prope finem tractatus latius ex-
plicabitur nunc de illa particula incuborum amplius pro-
grediamur. Glosa ordinaria super sexto capitulo. Gen. po-
li. vbi textus ait. Gigantes autem erant super terram in die-
bus illis. postq̄ enim ingressi sunt filiū dī ad filias hominū
illeq̄ genuerunt isti sunt potentes a seculo ⁊ viri famosi. hec
textus Glosa autē desuper dicit. Non est incredibile ab ho-
minibus non ab angelis vel quibusdam demonibus. qui
mulieribus sunt improbi eiusmodi homines esse procreas-
tos. qui post diluuium corpora non solum virorum sed et
mulierum in credibili magnitudine exriterunt. hec glosa.

Sigmundus Mirabilis hec foret glosa. Si dyabol⁹
posset procurare pueros. Ulrichus. Iosephus iudeorū
nobilis p̄nceps vir vtiq̄ multarū rerum disertus. quem
etiā hieronimus laudibus effert. hoc idem sup illū passum
scribēs asserit illos ex cubitu spūum incuboz cū mulierib⁹
patrato natos fuisse. Eunnradus Adducā etōm p̄prin-
cipales hystorias Sanfridus anebiosidorus scribit prout eū-
dem Vincentius in naturali libro tercio recitat. dicens q̄
modo quidam decanus sacerdotum cum sorore ducis bur-
gundie regi cicilero gerio desponsata aliquamdiu regnum
est inhabitans ibi certissime comparit. quod narrabat lu-
menis quidam strenuus. ⁊ natandi arte peritus circa cred-

pusculum noctis lucente luna in mari balneans mulierem
post se narrantes per crines apprehendit. tanq̄ vnum ex soci
is qui eum vellet mergere. eaq̄ alloquens nullum verbum
extorquere potuit. opertaq̄ pallio in domū eam duxit. z tā
dem in vxorem solenniter accepit Incepit aliquando a
socio quodā q̄ fantasma accepisset. expauescens eripuit gla
dium minatus est in conspectu eiusdem mulieris filiū quē
ex ea susceperat interfecturum: nisi illa loqueretur z diceret
vnde esset. Que ve inquit tibi misero vtilem p̄dis vxorem.
dum me cogis effari. Tecum essem. z tibi bene foret si in iū
ctum mihi silentiū tenere permisisses. Hunc autē de inceps
me non videbis et mox euanuit. Puer autem creuit. z mari
num balneum frequentare cepit. Tandem vna dierum fan
tastica illa mulier coram multis eundem puerū in eisdē flu
cibus occurrentem rapuit quē si verus fuisset mare ad li
tus expellere debuisset. hec ille. **Sigmundus** Fuit igit̄
tur ne talis puer verus vel fantasticus **Lunradus** Ex
historia deprehenditur. q̄ talis puer comedit bibit ambula
bat. z multis annis educatus fuit. **Ulricus** Pro quo
merlinus z hic puer habitū fuerint. p̄ finem enudam? nūc
interim ad alias huiusce rei historias pergam?. **Sigmū
dus** Perge igitur. **Lunradus** Helimandus quar
to libro quem vincentius refert pariter narrat cuius verba
hec sunt. in coloniensi dyocesi famosum z immane pallati
um reni fluminis supeminet. quod iuuamen nuncupatur
vbi pluribus olim congregatis principibus improuiso ad
uenit nauicla. q̄m collo alligatam cignus traherat argen
tea casbena. Exinde mules nouus z incognitus om̄ib⁹ exi
ijt. Et cignus nauem reduxit. Miles postea vxores duxit
z liberos procreauit Tandē in eodem pallatio residens z ci
gnum inspiciens aduentantem cum eadem nauicula z cas
thena statim in nauem se recepit z vterius non cōparuit p̄
genes autē eius vsq̄ hodie perseuerat. hec helimandus.

Sigmundus Quāq̄ huiusmodi historiarū autores

15
graues sint. graue tamen non minus est credere talia facta
fuisse z si facta. quō talia intelligenda veniant. Etē qz dic
te in fine hmoi dubia pro tua capacitate resoluerē quantus
posses velle: ideo ad vltiorem quēstionē p̄gredior. Videli
cet vtrum strige z malefice possint futura predicere z secreta
principū cōsilia reuelare. **Lunradus.** Audiuimus q
merlinus multa futura predixit que etiam facta sunt prout
ex hystorijs deprehendim⁹. Itē nōne balaaz vt testatur scri
ptura ariolus fuit. z tū multa futura predixit. Itē nōne dya
bolus in specie samuelis ad puocationem phironice mulie
ris predixit saul z omnē eius familiā in bello casuruz qd̄ fa
ctum fuit vt dicitur regū. i. Cecidit em̄ saul z Ionathas fili⁹
eius z familia sua in bello z mortui sunt. **Sigmundus.**

Nonne futurorum cognitor solus est deus secretorūqz in
spector qui est prima causa z primus motor omnium. **Ul
ricus.** Est nanqz sed nihilominus tamen dyabolus futu
ra predicere potest. Videmus enim qz medici z astrologi z a
lij sapientes homines sepe futura prenosticant. **Sigmun
dus.** Quāuis futura predicunt. tamen non est necesse. vt
ita euentiant vnde necessario futura predicendo non conclu
dunt. **Ulricus.** Recte arguis colendissime domie pu
ceps quia omnia sunt in potestate dei cuius nemo est con
siliarius nisi ipse sibi. **Sigmundus.** Vellem enim scire q
modo dyabolus futura predicere potest. **Ulricus.** Au
di verba beati augustini in decreto posita: in capitulo. scie
dum. xxxvi. q. iij. vbi textus. Sciendum est hanc esse natu
ram demonū vt aerij corporis sensus terrenorum corporū
sensum facile precedant celeritate. et propter aerij corporis
superiorem mobilitatem. non solum cursus quorūlibet ho
minum vel ferarum. verum etiam volatus autum incompa
rabiliter vincunt. quibus duabus rebus quantum ad ae
rem corpus atinet predicī. hoc est acrimonia sensus z celeri
tate motus. multa ante cogitata pronunciant. que homines
pro sensu terreni tarditate mirentur. Accessit z demonib⁹

per tam longum tempus. quo eorum vita prehenditur rerum longior experientia. quam potest hominibus propter breuitatem vite puenire. per has efficacias. quae aeris corporis naturae sortita est. non solum multa futura predicunt demones verum etiam multa faciunt. que quam homines dicere aut facere non possunt: eos dignos quibus seruiant. et quibus honores diuinos deferant arbitrantur. intelligente maxime vicio curiositatis propter amorem felicitatis false atque terrene. et excellentie temporalis. Nunc quod de diuinatione demonum questio est. Primum sciendum est illos ea plerumque pronuntiare que ipsi facuri sunt. Accipiunt enim sepe peccata et morbos immittere et ipsam aerem vitando morbidum reddere et pueris et amatoribus terrenorum commodorum malefacta suadere de quorum moribus certati sunt. quod eis talia suadentibus consensuri sunt. Suadentibus miris et inuisibilibus modis. per illam subtilitatem corpora hominum non sentientium penetrando. et se cogitationibus eorum per quamdam ymaginaria iussa miscendo. siue vigilantium siue dormientium. Aliquando autem nonnumquam ipsi faciunt. Sed que naturalibus signis futura prenoscunt: que in hominum sensum venire non possunt ante predicunt. neque enim quod preuidet medicus: quod preuidere nescit huius artis ignarus Ido tamen diuinus habendus est. Quid autem mirum. Si que admodum ille corporis humani perturbata vel mortificata temperie seu bonas seu malas futuras preuidet validudines. Sic demones in aeris affectu sibi notis. nobis ignotas futuras preuident tempestates. Aliquando etiam hominum dispositiones non solum voce prolatas. verum etiam cogitatione cum signis quedam ex animo exprimuntur. in corpore tota facilitate predicunt atque hinc etiam multa futura pronuntiant alijs videlicet mira que ista disposita ignorarunt. De augustinus. Sigmundus Est igitur ne ipsi credendum. Ulricus prius non Sigmundus Quare Ulricus. quam ipsi etiam demones quamque fallunt et etiam homines fallunt et decipiunt Sigmundus. Da exemplum ubi fallitur Ulricus Legit in legenda

ubi fallunt et fallunt

16

sanctorum symonis et iude. quod cum wardach princeps regis
babiloniorum aduersus regem in eorum bello decertare vellet.
magos et ariolos consuluit. ut super euentu belli. responsa ab
ydolis et demonibus reciperet. ac demones responderunt pre-
dixerunt grande bellum futurum fore. et ex utraque parte interfici per-
liantes. Postquam itaque wardach hec audiuit in tristitiam in-
cidit. Apostolis autem Symonis et iuda in risu exercitatis
ait dux me timor inuasit. vos autem redetis. Dicunt apostoli cesset ti-
mor tuus: nobiscum pax intrauit istam puinciam. hodie inter-
mitte profectionem. et cras hora tertia veniet. quos premisit
cum legatis indorum qui pace vestra ad quascunque conditiones
gratanter consentientes pacem firmissimum stabilient. Simi-
modo ariolam fecerunt dicentes duci. Noli domine hominibus
illis credere mendacibus aduentis et ignotis quibus aliquando
loquuntur ne exploratores teneantur. Isti domini qui nunquam
fallunt: dederunt tibi responsum. ut cautus et sollicitus sis.
quid multa crastino die venerunt nuntii qui missi fuerant et
nunciaverunt ita esse prout apostoli dixerunt. Ecce quod demo-
nes falsi extiterunt: et mendacia predixerunt. et proculdubio ipsi
demones. si potuissent. et sciuissent libenter vera responsa de-
dissent. cum illud mendacium eisdem demonibus in preiudicium
terendit. Sed quia futura ignorabant. ideo seipos se-
fellerunt. Sic itaque habes quod etiam ipsi demones met fallun-
tur. Sed istud notandum est: quod cum ipsi demones dubi-
tant de euentu eorum que predicunt. quid igitur faciunt cum
dubitant. ait. Augustinus in dicto capitulo sciendum Sed
ne inquit apud cultores suos pondus auctoritatis amittat
id agunt ut interpretibus suis signorum suorum coniectatori-
bus culpa tribuatur. quando ipsi decepti fuerint vel mentiti
Hec Augustinus. Sigmundus. Bone exemplum
Ulricus Legitur de quodam principe qui aduersus
romanos pugnare volens deos suos. id est demones et ari-
olos super victoria consuluit qui euentum belli ignorantes
ut in aliquid responderent ne futura ignorare arbitrarerur.

dixerunt romanos te vincere certum habe. potest aut accu-
satus ille te varijs modis construi. ita si ipse dicit romanos
victis et consoni responsioni fuisse. Si vero a romanis vi-
ctus fuisse responsioni imputari demonibus non potuiss
Unde igitur ambigua obscuritate responsa solent dare.
Item sepe etiam pro sua eorum voluntate fallunt et menda-
cia dicunt. quoniam pleni sunt inuidia. et gaudent dum ho-
mines in errorem mittunt et decipiunt. Unde periculosum e-
isdem credere. quoniam nescit homo. quando ipsi fallunt
vel fallere pro eorum consuetudine nos volunt. Sic itaque ele-
mentissime princeps habes quando ipsi secreta scire et futu-
ra predicere possunt. Et quod fides in eorum dictis ponenda non
est. quia in eis non est veritas. Sigmundus. Satis
iam satis dubiorum nostrorum occasione vos hinc inde alle-
gantes audiuimus. nunc nostri oppositi mens finem deter-
minationis appetit. quid igitur tu sentias placet ut detegas
Ulricus Que igitur dubia resolui cupis.

An possint prouocare demo-
nes grandines et tonitrua.

Sigmundus. Utrum igitur demones & homines ministerio demonum possint turbare aerem prouocare gradines nocere terre atq; hominibus morbosq; inferre. et seu hominem sterilem facere. **Ulricus.** Dico q non possunt: nisi quando. et quibus. ac in quantum. a deo ex causa maiestatem suam mouente eisdem conceditur. **Sigmundus** Super quo fundas hanc conclusionem **Ulricus** Super prius deductis. Insuper iohanes damascenus li. ij. ait. non habet demones virtutes aduersus aliquem nisi a deo dispensante concedatur. sicut in iob. 2 in porcis permissione vero dei facta. & fortitudinem hnt. & transmuntur. & transfigurantur in quacumq; volunt figuram fm ymaginem id est fantasiam. Item Gregorius in dyalogo. libro ij. ait. absq; omnipotentis dei concessione nullam habet potestatem contra hominem malignus spiritus. qui etiam in porcos transire non potuit. nisi permissus. **Sigmundus.** Quid est hoc dicere in porcos transire non potuit.

Ulricus In euangelio legitur q cum christus demoniacum curasset. & multas legiones demonum ab eo eiecisset. petierunt demones licentiam a domino vt porcos ingredi possent. qua data intrauerunt porcos & mare irruerunt. Ecce q demones non audebant porcos intrare. et eos molestare. nisi prius a deo obrenta licentia. **Sigmundus**

Lognosco itaq; quod cum eisdem a deo permissum fuerit. q ex tunc nocere possunt. **Ulricus** Recte cognoscis. vnde ait Hieronimus super psalmum. xxxij. Itaq; de quibusdam in psalmo dicitur. fiat angelus domini. persequens eos id est dyabolus. seu spiritus malus. quia dominus creauit illum. & in sua habet potestate. Ecce ex hoc habes q sepe deus concedit dyabolo vt persequatur homines. Item beatus Augustinus de diuinatione demonum. a. it. accipiunt autem sepe potestatem. et morbos immittere & aerem viciando morbiduz. reddere. & peruersis malefacta sua

18

dere. Nam beatus Augustinus in libro de trinitate. iij. ase
Et ineffabili autem dei potentatu sic q̄ possent mali angeli
si permitterentur. ideo vero non possunt. quia non permit
tuntur. Sigmundus Cum autem demonibus talia
facere a deo permittitur. possunt ne tunc pro eorum libito fa
cere. quantum volunt. Ulricus Non nisi tantum. q̄n
tum eis facere permittitur. et ideo augustinus eodem loco in
libro tercio de trinitate ait. ideo non possunt. quia non per
mittuntur. Subiungit etiam dicens. neq̄ enim alia occur
rit ratio: cur magi non potuerunt facere ciniphes. qui ra
nas serpentesq̄ fecerunt nisi quia maior aderat prohibētia
dei dominatio. per spiritum sanctum. qd̄ etiam magi confes
si sunt dicētes. digitus dei est hic r̄c̄ prout. Exo. capitu. viij.
dicitur. Unde Johannes crisostomus super Matheum
libro primo ait. homines autem non quantum vult tēptat
dyabolus. quoniam quantum ad se nunquam cessaret a tē
ptatione. neq̄ enim habet alium actum. non enim manda
cat: nec dormit: nec aliud operatur. nisi ut tentet: fallat. et sub
uertat. hic cibus illius est. Ecce ergo q̄ Johannes Chriso
stomus dicit non quantum vult r̄c̄. temptat r̄c̄. Unde in li
bro secūdo sententiarum distinct. vij. Petrus lumbardus
ait. Demonum autem scientia ac virtute exercentur etiam ar
tes magice quibus tamen t̄z potestas q̄m scientia a deo da
ta est. vel ad fallendum fallaces sicut egyptios. et etiam in ip
sos magos data est. ut eorundem spirituum operatione vi
derentur admirandi. a quibus erant damnandi. vel admo
nendum fideles. ne tale quid facere pro magno desiderent.
vel ad exercendum seu probandum iustorum patientiam.
Nec putandum est demonibus hanc rerum visibilibus ma
teriam ad nutum seruire. s̄ deo potius. a quo hec potestas
datur. Sigmundus. Nunc si possibile foret de
ducere. cuperem scire quando deus gloriosus demonibus
concedat et permittat nocere terre et hominibus. ac subuer

tere aerem. & aquas & cetera. **Ulricus.** Grauis est hec
questio. quis enim nouit dei uoluntatem. vñ clamauit aposto-
lus paulus ad romanos. xi. *Altitudo diuitiarum sapien-
tie & scientie dei. qm̄ incōprehensibilia sunt iudicia dī & inue-
stigabiles uie eius. quis enim cognouit sensum domini. aut
quis consiliarius eius fuit. aut quis prior dedit illi & retribu-
etur ei.* **Sigmūsus.** Et si arcana cuncta dei inue-
stigare non liceat. loquamur tamen quantum nobis ab al-
to de gratia conceditur. **Ulricus.** Dico itaq; q̄ sepe nu-
mero aeris perturbationē tempestates tonitrua & alia absq;
ministerio demonum posse fieri. ex dispositōne naturali pla-
netarumq; motu. diuina bonitate astra cursus suos agere
permittente. & de illis causis satis philoſophi tractant. pro-
ut areſtoteles in libris meteororum scribit. **Sigmundus.**

De hoc non est dubium: quin naturali motu talia fieri
possint. Sed questio est quando dyabolo concedatur hec
faciendi potestas. **Ulricus.** Misericordissimus do-
minus deus qui singula sua piſsima prouidentia ob uili-
tatem hominum disponit. quandoq; talia permittit. in pe-
nam correctionis in peccatorum. quandoq; in tentationes
augmentandorum meritorum. quandoq; in prodigium fu-
ture gratiarum actionis. **Sigmūsus.** Quomodo igitur
deus peccata in hoc punit. **Ulricus.** Quandoq;
ſcienter. quandoq; ignoranter. **Sigmundus.** Quō-
ſcienter. **Ulricus.** Ut cum homines puniuntur mani-
feste: ſcienter aspiciūt propter delicta se punitos fuiffe. Sic
cognouerunt homines in ſodome & gomorre subuersione.
ſe ob peccata eorum punitos fuiffe. Sic etiam cum cūctis
uidētib; abyron & datan terra absorbit. **Sigmūsus.**
Sed quomodo ignoranter. **Ulricus.** Hic punitus
respicit presentem materiam. ignoranter itaq; quandoq; de-
us punit peccatum per angelum. quandoq; per hominem.
q̄q; per dyabolum. **Sigmundus.** Prebe ubi per an-
gelum correxerit. **Ulricus.** Dicitur enim *Iſaie. xxxviii.*

cum Sennacherib venisset ad obsidendum hierusalē egressus est angelus dñi ⁊ percussit in castris centum ⁊ octuaginta quinq; milia viroꝝ. ecce itaq; quod deus per angelū suū puniuit superbiam assirioꝝ tot milia eorundem occidendo. Sic etiam duriciam pharaonis ⁊ egiptioꝝ puniuit per angelum omnia primogenita egipti interficiendo.

Sigismundus. Quomodo autem punit per homines

Ulricus. Exempla plura habes in capitulo remittuntur xxiiij. q. v. in. ver. hinc notandum ⁊c. Itaq; populus hebreoꝝ per Nabuchodonosor. Item per antiochum. Item per Titum ⁊ vespasianum punitus est. ⁊c. Dicit enim ibi textus. Assur id est Sennacherib. erat virga furoris domini quia per eū innumeras gentes diuina iusticia flagellare disposuit. Sic attila rex hymoꝝ flagellum dei sese noiauit. Itē subiungit textus. ipse vero Assur non cognouit quia in superbiā elatus victoriā quam assecutus fuerat. non diuine potentie. sed suis viribus attribuit. Unde contra eū superbiā loquitur dominus. nunquid gloriabitur serra contra eum qui fecat. aut exaltabitur securis contra eum q̄ cedit in ea. Hec textus in ca. dicto capitulo remittuntur. xxiiij. q. v.

Sigismundus. Hic ad terciā speciem scilicet quomodo per dyabolū punit. **Ulricus.** Et hec ad materiam facit. Audiuimus em̄ supra in psalmo supra propheta dicentem. fiat angelus domini id est diabolus persequens eos ⁊c. cum alijs enumeratis auctoritatibus ⁊ ita affligitur quandoq; peccator in corpore. quandoq; in rebus. in corpore videmus torqueri energuminos demoniacos ⁊ obsessos. Sic etiam videmus propter peccata multas infirmitates homines contrahere. Et ideo dixit textus in capitulo cum infirmitas de pen. ⁊ remissi. vbi ait. cum infirmitas corporalis nonnunq; ex peccato proueniat dicente domino languit do quez sanauerat. vade ⁊ noli amplius peccare. ne deterius aliquid contingat. presenti decreto statuimus ⁊ precipim⁹ medicis corporum. vt cuꝝ eꝝ ad infirmos vocari cōgerit.

iplos ante omnia moneant et inducant ut medicos animarum
aduocent ut postquam fuerit homini de spiritali remedio pro-
nissum. ad corporalis medicine remedium salubrius proces-
dat. cum cessante causa cesset effectus et hec tex. Exemplum
habes de Nabucho donosor rege babiloniorum qui propter pec-
catus superbie tantis calamitatibus mentis et corporis af-
fectus fuit. ut quadrupes incederet bouem se fore arbitratum
gramina comedisse dicitur et. Unde succedit tex. in capitulo
lo. Si per sorciarias. xxxiiij. q. p. ubi tex. Si per sorciarias
atque maleficas artes occulto. Sed nunquam in iusto dei iudicio
permittente et dyabolo preparante concubitus non se-
quitur et. Ecce canonem determinare quod occulto dei iudi-
cio. procurante dyabolo homo maleficiari potest. Et sic habes quod
deus inferendis penis utitur dyabolo pro ministro. Si-
gmundus. Quomodo igitur malefice mulieres asserunt
et credant se ipsas talia facere videlicet turbare aerem. pec-
care rare tempestates. morbos inferre hominibus. Ulricus
Ipse dum taxat pro earundem stulticia se talia facere cre-
dunt. et tamen sua credulitate decipiuntur. Sigmundus
ut quomodo. Ulricus. Nam cum ut dyabolus ex
motu elementorum cognoscit mutationem aeris et tempesta-
tes fieri debere. quas tamen ipse dyabolus ut supra diximus
facilius et citius quam homo prescire poterit. Vel cum diuina
permissione aliqua plaga et peccatorum correctio: super ter-
ram iusto dei iudicio cadere debet. cuius quidem plagarum cor-
rectionis ipse executor diuina prouidentia deputatur. ita ut
huiusmodi plagam prenoscit futuram. ex tunc commouet me-
tes huiusmodi maleficarum mulierum. aliquando eisdem
persuadendo. aliquando ob inuidiam quam tales scelerate
mulieres aduersus proximum gerunt in vindictam mouen-
do. easdem sollicitat. quasi ipsas mulieres doceat. hominibus tempestates et
aeris turbationes prouocare. Sigmundus Quid faciendum
igitur easdem docet. aut quomodo ipsas instruit. ut ipse mulieres hu-
iusmodi incommoditates prouocent et suo maleficio perficiant.

20

Utricus Cōsulit z docet eas aliquid stultum z fatuū
facere. Et quod ad huiusmodi factū nihil pertinet. **Sig-**
gmundus. Si stultū. quid igit eas docet. vñ nanq; pro
uenit. qđ postq; mulieres huiusmodi documenta sequunt̃
pearundē voluntate tales tēpestates succedunt: z eueniunt.

Utricus. Ecce cū diabolus preuidit vel ex cursu natu
re z elementoz. vel ex pmissione diuina sup aliquā terrā pla
gam insigere debere sibiq; potestate faciendī concessam esse.
z sic huiusmodi euentū alias futurum fore nihilominus ta
men vt mulieres huiusmode scelerate credāt se ex doctrina
dyaboli talia efficere. dyabolus instruit easdem vt quādo
q; accipiant lapides silicis. z versus occidentem post tergū
proñciant. aliquādo vt arenas aque torrentis in aerem pro
ñciant. aliquādo q; in vna olla pilos porcorū buliant. aliquñ
q; trabes vel ligna in ripas transversaliter collocent. z sic de
alijs fatuitatibus. z tamen talibus faciendis cōmuniter dy
abolus prefigit eis diem z horam. vñ fatue huiusmodi mu
lieres dyaboli doctrine credentes: talia z alia his similia fa
ciunt. Itaq; postq; ipse talia fecerūt. at succedentibus tempe
statibus gradinibus z alijs incōmoditatibus quas dyabo
lus alias i tali tempore nouit. vt premissum est. pro futuras
ex tunc credūt ille scelerate fatue mulieres enētus huiusmo
di ex facto eoz processisse. cum tamen talia eoz facta nō pos
sent vnicam guttam prouocare. verum ex post ipse huiusmo
di mulieres gratificantur dyabolo adorantes eum z imo
lantes ei. ac olocan stomata vel quid aliud eidem offerentes
Nam quis tam ebes mentis est. qui credere possit. q; ex hu
iusmodi fatuitate z mulierū stulta operatōe. vna tam immē
sa spera aeris z alia elementa deberent cōmoueri in tantum
vt grandines z fulmina prouocarentur. **Sigmūndus**

Sed quid ad hoc dicis videmus nanq; vnam totam se
pe terram periclitari. in qua non omnes homines delique
runt. **Utricus.** Sepe iustus perit cum impio. Sicez
tiam quis punitur pro alio. Nam genesis tercio legitur. qđ

dum Sodoma et Gomorra propter peccatum submersae fue-
runt. certe pariter alie ciuitates cum eis perierunt propter vi-
cinitatem vt Segor et Jeger. et tamen hec ciuitates non pec-
cauerunt. Sic regum secundo videmus dum David coram
domino populum numerando peccasset. quod propter pecca-
tum David. et sicinius hominis multitudo hominum. et sic
multa milia hominum perierunt et mortui sunt. Cum autem
legimus deum tam innumeram multitudinem hominum
percussisse. propter peccatum. numerationis vnus dumtaxat
at hominis. quomodo igitur puniet dominus populum pro-
pter grauiora peccata vt puta propter heresim et blasphemias.
cum autem tales mulieres. vt ait textus in ca. episcopi. xxvi.
q. v. deum abnegant. et sathane tradunt. dyabolū adorantes
et sacrificia sibi offerentes. quis dubitat. quin vna tota vil-
la. in qua tales scelerate mulieres. degunt. et tolerantur. in-
felicioz esse et huiusmodi ruinam ex diuine maiestatis vltio-
ne timere habeat. **Sigmundus** Videmus itaque deter-
minationem duarum causarum quibus dyabolus nouit fu-
turas tempestates. videlicet causam motus astrozum. et dis-
positionis naturalis. alteram diuine vltionis seu correctio-
nis peccatorum. Quid igitur erit cum huiusmodi nocumēta pro-
bis et iustis hominibus euenerint. **Ulricus.** Posui-
mus superius etiam alias vias diuine permissionis. vide-
licet. quod quandoque in temptationem iustorum. ob augmentā-
dum meritum permittit deus. **Sigmundus** Ostende.
Ulricus. Nonne Job iustus et laudans deum erat. et
tamen temptauit eum dominus in bonis. agris armētis.
et gregibus. et exposit in corpore. dando temprandi potestatem
dyabolo qui etiam. eius grauisimo vlcere percussit et quia in
his omnibus repertus est Job patiens et humilis. unde apud
deum meruit. Nonne beatus Antonius heremiticus vir reli-
giosus et deo amabilis fuit. nonne sepius a dyabolo tempta-
tus et grauius percussus. donec quasi defecissent. Ac visse
meritū ampliatū eius fuit. Legitur enim in legēda eiusdes quod

21

Ant hōio in quodaz tumulto latitante multitudo demonū
cum ita cede variā lacerauit: q̄ minister eius de villa veniēs
quasi mortuum p̄p̄is humeris ad velle hospiciū reporta
uit. quo audito conuenerunt vicini. z cum post planctuz fu
neris media iam nocte dormirent. Anthonius subito reu
niscens: vocato ministro fecit se in silentio ad tumultum re
portari. ibiq̄ ex priorū vulnerum dolore prostratus. cum ex
animi virtute conflictum demonum pronocasset. z statim il
lis in variās bestiarum formas mutatis ab eoruz dentibus
cornibus unguibus laceratus fuissz. Subito radins qui
dam lucis demones z tenebras fugauit. Statimq̄ sanatus
x̄pm presentem intelligens: dixit. vbi eras iesu bone. vbi e
ras. quare a principio non affuisti. vt curares vulnera mea
Et vox ad eum facta. Anthoni inquit. hic eram. Sed expe
ctabam videre certamen tuū. nunc autem qz viriliter dimi
casti. in toto orbe te faciā nominari. Hec vincētius in his
toriali libro. xliij. recitat athanasium notasse. Unō dicitur
iacobi. i. Beatus vir qui suffert tentatōem. quia cuz proba
tus fuerit. accipiet coronam vite. Sigmundus. Nūc
satis habeo. qz ex facto talium mulierum neqz tempestates.
grandines. seu alia mala fieri posse. Sed dūtaxat. vlex mo
tu naturali vel permissione diuine bonitatis que vlt in penā
vel in meritum. ex sua ineffabili pietate talia euenire dyabo
lorum ministerio permittit. Idcirco placet iter n̄m ad ali
as quēstiones dirigere.

**Utrū malefici z strige possint
misterio demonū seip̄os ac ali
os hoies in alias formas spe
cierū seu aialium mutare.**

Ulricus. Ex causis. s̄. dicitis p̄nt attamē appenter. z sic:

prestigijs facere. **Sigmundus** Quid nā est prestigium
Ulricus Ars transformandi formas intra apparenz
prestigiū d: quasi pstringens oculos put ait Isidorus et hi
molotariū li. viij. Ita vt ipi demones pstringendo oculos fa
ciūt apparenziā. qua homo inducat rem alteri⁹ forme esse. q̄
fit. Ita vt quis videns boiem credit eum esse asinum. v'l lu
pū. z tamē vnusquisq; retinet formā suam. quāq; oculi nri
decipiūtur z ad aliam speciem erroneo iudicio deducuntur.
Sic symon magus perstrinxit oculos neronis z carnifices
qui decollando arietem. credidit se symonem decollasse. in
oculis suis ministerio dyaboli pstrictis deceptus. Item le
gitur de scō machario egiptio. heremita prout recitat vin/
centius li. historiā. xvij. q. cum egiptius quidaz amore ve
sano aliene vxoris arderet. nec ad effectū cōcupiscentie pue/
nire posset. eo qd̄ illa virginitatis sue coniugem nimis ama
ret. z maleficum p̄catus est. vt aut ab ea se amari faceret. aut
amarito p̄rio repudari qui multis illectus muneribus. so
lito sue artis ingenio. fecit illam equam videri. Itaq; viret⁹
turbatus q; equam suo lectulo iacentez videret. ingemiscēs
stebat. eo qd̄ illam alloquens nullum responsum audire po
terat. Adductis ergo presbiteris quid illa pateretur ostens
dit. z nec si quidam calamitatis causam agnouit. Illigataz
igitur eam in mozem iumenti ad desertum duxit. Cum iaz
celle sancti macharij p̄inquaret. monachi arguebāt eū cur
cum equa ad monasterium veniret. Uxor inquit mea hec
fuit. sed in equam cōuersa. Jam tertia dies est ex quo cibuz
non sumpsit. Qd̄ cum sancto machario cui iaz deus hoc ip
sum notum fecerat retulissent. Vos inquit equi estis. z eq̄
rum oculos habetis. Illa nāq; mulier est: nec in illam natu
ram transfigurata videtur nisi in eoz oculis. qui prestigij va
nitate falluntur. Uxor a quam ei benedictam in fundens o
ratione completa. subito eam omnibus videri feminam se
cit. eamq; refici iussit. z cum viro suo reuerti dices. Nunq̄ a
cōmuniōe sanctorū misterioz. neq; ab eccie oratōe discedat

22

Decem idcirco perpeffa est. quia per quinq; septimanas mi-
steria diuina non attigerat. Ecce igitur q; non omnium oculi
erant perstricti. q; oculi beati macharij non erant pstricti.

Sigmundus. Profecto hec historia multum facit ad p-
positum. **Ulricus** Erte quadam vice eade re cuz co-
lendissimo domino ottone ex comitibus d' sonnenberg epi-
scopo constantiensi qui etiam multarum rerum cognitio-
nem habet ac litteris pro magno desiderio. intendit dispus-
tasse. hie eandem historiam in medium attulit que me in ma-
teria prestigij propter eiusdem etiam domini episcopi aucto-
ritatem et frequens studium suum. cuius etiam ego humi-
lis famulus existo et sub clementie eius etiam alio me foueo
plurimum mouit. **Sigmundus.** Luperem audire
aliquos modos: quibus apud oculos hominum vna res ap-
parere pro alia possit **Ulricus** Saluo iudicio melius
sentientium duos vel tres adducam. scdm q; ego meo igna-
ro ingenio colligere potui et iuxta mentem beati Thome su-
per. ij. sententiarum. distin. viij ac aliorum doctorum. videtur
mibi dici posse. q; vno modo diabolus possit ludificare sen-
sus nostros ab interiori mouendo fantasmataz similitudi-
nes rerum existentium in virtute ymaginativa. faciendo e-
as ad organa sensuum exteriorum defluere. Sicut quando
q; contingit in somnijs. Nam ex motu fantasmatum in som-
nijs cum deflura eorum ad organa sensuum exteriorum sicut
ad oculum vel tympanum in quo fundatur auditus. et sicut
visus in oculo apparet nobis q; multa videamus atq; audi-
amus. Ita nobis vigilantibus aliquando nobis apparet.
q; multa videamus. sicut patet in freneticis et acute febrili-
tibus et c. Secundo modo ex vehementi conuersione i-
tentionis ad fantasmata. que facit vt similitudo rei. res ipsa
videatur. Sicut augustinus dicens. q; quidam tanta con-
uersione recogitabat cuiusdam mulieris ymaginem. qd ei
carnaliter comisceri vigilans videbatur Cum igitur demon-
no ignorat hos modos. dico q; demon possit ita organa sen-

suuz disponere. q̄ vna res apparebit alia. Sicut ex abundā
tia humoris colerici videt gustui. q̄ omnia sint amara. cum
tū aliquādo sint dulcia. z ex descensu humoris sanguinei v̄
vaporū ignei ad oculos. videt nobis que exterius apparent
sint rubea. Secūdo dico q̄ dyabol⁹ p̄t ita disponere me
diū. q̄ vna res videbitur alia. z s̄m. sc̄m bonā naturam ali
q̄ ex dispositione candele p̄ artem confecte palee vident ser
pentes esse. z h̄mōi exp̄imenta etiam multa fiunt a ioculato
ribus. Cum autē dyabolus magister sit ioculatoꝝ. nem̄
dubium q̄n subtilius dyabolus hec operari possit. Itē ali
quādo nō res sed similitudo rei z figura videt. It̄ aḡ s̄m glo
sam beati augustini. beatus petrus vidit istud vas submitti
ti de celo in terram. in quo erant om̄ia quadrupedia. serpe
tia terre. z volatilia celi. vt d̄r actū ap̄loꝝ. x. que nanc̄ non
coꝝpora erant. sed ymagines. Eadem visione b̄ndictus to
tū mūdum vidit. Nam in legenda sua dicitur. q̄ totus mū
dus velut sub vno solis radio collectus ante oculos eius ad
ductus est. ecce q̄ erant rerū ymagines. Exp̄missis itaq̄ in
ducitur ad alias questiones.

**An super lupuz vel baculū vn
ctum ad conuiuia veniantz mu
tuo cōedant z bibant z sibi mu
tuo loquantur ac se inuicez ag
noscant.**

Sigmundus **Bauderē** etiā opinionē tuā desup audire.
Ulricus *Et p̄dictis cognouisti: quō. q̄nq; in sumno.*
q̄nq; i vigilis sit representatio ymaginationū tā fortitū: q; hō
credit se essentialiter hoc vel videre v̄l facere. Audisti etiā q;
dyabol⁹ q̄nq; p̄stringit oculos ⁊ alios sensus hoīm. vt hoīes
autument se hoc vel hoc facere. Et em̄ vt me facius intellige
re possis. introducā historiā in legenda sancti Germani.
dicitur em̄ ibidem. q; cū p̄dictus sanctus quadā nocte ho
spitatus fuisset in vna domo. ⁊ post cenā mensa iterū para
retur. admiratus sanctus germanus. quesuit ab hospitiū
cui denuo mensa pararetur. qui cum dicerēt q; bonis ill' vi
ris ⁊ mulieribus qui nocte incedūt. mensam prepararent. Flo
ete itaq; illa statuit sanctus germanus vigilare. Et ecce vis
dit multitudinē demonū ad mensam in formis viroz ⁊ mu
lierū venientē. qui eis precipiens ne abirent. cunctos de fa
milia excitauit. quesuitq; si personas illas cognoscerent. q;
cum omnes vicinos ⁊ vicinas dicerent esse. misit ad domos
singuloz: ⁊ ecce in suis lectulis sunt inuenti. ⁊ adiurati po
stea demones per sanctū germanū se esse spiritus malignos
dixerūt. qui sic homines illud ebant. Ecce qd̄ spūs se loco a
liarū personaz ostendere p̄nt. ita quippe vt homines existimēt
hōmī ymagies veras personas fore. Et sic ex illa habes h̄
storia. q; eadem hora homo pōt esse in vno loco. ⁊ nihilomi
nus p̄ spiritū apparere in alio. Sicuti illi hoīes hora noctis
fuērūt in domibus ⁊ in lectulis suis. ⁊ eadē horaeoz ymas
gines prestigio dyabolico apparuerūt in domo hospitis ce
nantes. Sic etiā de symone mago dicit in legēda sancti pe
tri. q; symon eadē hora in conclauē erat cuz nerone. ⁊ foras
loquebatur pp̄lo id est ymago eius per dyabolum foras loq̄
batur populo. Sic idem in bonis spiritibus ⁊ angelis con
tingere solitū fuisse legimus. Nam beato ambrosio apparu
it. q; faceret officiū in exequiis beati martini in ciuitate thu
ronensi. Dixit em̄ ego funeri exequium prebui. sed vltimas
orationem vobis excitantibus expleri nō valui. Et rucra

24
stra inuentū fuit sicuti ipse retulit et tū ipse ambrosius eo tūc in
ciuitate mediolanensi fuit q̄ ad plures dietas distat a rhu-
ronis. Vñ fm Egidii in quodā q̄libeto dicit q̄ bonifacius
in forma beati ambrosij fuerit in ciuitate thuronensi. Et cor-
pus beati ambrosij fuerit in ciuitate mediolanensi. Sigmū-
dus Ad quē finē sperat hec instructio. Ulrichus Ad
hoc vt concludam. q̄ hoies sepe existimāt se videre alios ho-
mines in certo loco constitutos quoz tū ymagines: dūtat
vel in spiritu bono vel malo vident Sigmundus S
q̄d ecōtra an ne quāq̄ phitonice mulieres credūt se p̄ficisci
aliū locum. cū tamē remaneant in domo sua. Ulrichus
Supius iam audisti exempla. vnde sepius credit homo se
ēē in alio loco vbi nō est. ergo bene dicit ter. in ca. epi. xvi.
q. v. vbi ait. Illud etiam non est omittendū q̄ quedam scele-
rate mulieres retro post sathanā cōuerse. demonū illusioni-
bus et fantasmatis seducte. credūt se et profitentur. cū dia-
na nocturnis horis dea paganorum. vel cū herodiade et in-
numera multitudine mulierum equitare sup quasdam bestias
et multarum terrarū spacia in tempeste noctis silentio per-
transire. vel eius iussionibus obedire. velut domine. et certis
noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinam hec sole
in p̄fidia sua p̄ssent. et non multos ad infidelitatis interitū
pertraxissent. Nam et innumera multitudo hac falsa opinio-
ne decepta. vera eē credit. et credendo. a recta fide deuiat. hec
textus Sigmundus Nonne ceteri homines possunt
equitare et ambulare de loco ad locum tam de nocte q̄ d die
quid igitur ipis talibus mulieribus obstat. Ulrichus
Lerte non denego. quin huiusmodi mulieres. et equitare et
ambulare tam sup asinum. equū bouem seu camelū possint
et. Sicuti alij hoies et more alioz hominum. Et sic fm cur-
sum naturalem. Nos autem in eo casu loquimur. qui se vl-
tra cōmunē hominū cursum extendit. videlicet vt nō possint
in vna hora ad decem. vl. xx. miliaria p̄ficisci. Sigmun-
dus Si igit nō vadūt de loco ad locum. et cōiunia visitāt

vt supra dictus tex. vnde igitur puenit. q. hoies in alijs ciuitatibus existentes. quos nunq̄ antea viderūt. cognoscunt vtricus. Ex premissis claret solutio. qm̄. p̄ impmissiones ymaginationū seu representationē ymaginum ministerio diaboli factas. hoc percipiunt. credentes se sensu corporalis p̄ntie cognouisse. Sigmundus. Saturati sumus de premissis disputatiōibus. nūc de vltiori questione interrogemus. videlicet an dyabolus possit in forma hominis cum huiusmodi mulieribus incubando p̄misceri. Et an ex huiusmodi coitu possint pueri nasci.

An diabolus possit in forma

dominis cum huiusmodi mulieribus incubando cōmisceri. et ex huiusmodi coitu possint pueri nasci.

Utricus. Quāuis insuperiorib⁹ plene tū auctoritates et rationes. tū etiā exēplarū historie p̄ decisione hui⁹ satis sint introducte. vt tū finē materie aggrediamur. Dico q̄ ex incubo et muliere non procreatur hō. Nec vnq̄ inuētus est homo q̄ ex spiritu et muliere natus sit. p̄ter q̄ saluator dñs n̄r iesus xp̄us. q̄ summi dei p̄ris misericōdia dignatus est sine cōmitione virili de spū sancto ex gloriatissima virgine maria in mundū nasci. Absit igitur apud me. q̄ homo sine homine d̄ spū et maledicta muliere debeat nasci. Nec obstat q̄ in comedia plauti poete de ambitrione legitur. q̄ hercules ex ioue deo et alcumena muliere ambitrionis natus sit. et sic medius fidius dicatur. quasi medius filius quia fabula poetarum q̄ nephandissima fictio est. Sigmundus. Quid igit̄ respondes ad allegatam. glo. Gen. i. vbi dicitur gigantes ex tali coitu natos extitisse. Utricus. Dico q̄ glosa op̄i natiue loquitur et non concludit. Sigmundus. Quo modo autem saluas rectum. qui dicit q̄ ex inde nati sint gigantes. Utricus. Dico q̄ eo tūc surrexerunt gygantes. i. homines potētes et magnifici. qui p̄pter eoz potētiam et magnanimitatem dicti sunt gigantes. Sigmundus.

25
Quid igitur de Berlino in britania supra dicto sentis.

Ulricus Sencio q̄ fuerit verus homo. Sigmundus Linius filius Ulricus vtriusq; hominis tam viri q̄ mulieris. Sigmundus Quō igitur mater eius coram rege britanie confessā fuit eū de incubo cōcepisse. Ulricus De iudice errauit mulier a demone illusa credēs se Berlinum de semine incubi generasse. Sigmundus.

Uñ igitur cōceptus est talis Berlinus Ulricus Sic arbitror. qz forte mater Berlini se dyabolo pro chdo loz dedicauit vñ dyabolus ymaginationē eius vt premisi mus seducens sensusq; eiusdem perstringens quasi eidez cō misceretur. cuius etiā corpus forte p̄stigium tumidum fecit. quasi fetu grauida incederet ac adueniente tempore ficti partus. flatum diuina permissione ppter eiusdem mulieris incredulitatem in corpe eiusdem mouerit. vnde ipsa existimās se grauata m̄ fecundā ac plem parere debere itaq; ip̄e dyabolus diuina p̄missione ob incredulitatē mulieris in vēre eiusdem dolore imiserit z hmōi flatū extinguendo. z aliū puerū hominis alicui furatum. supponēdo apparentiā fecit. occulto suo p̄stigio. quasi talis puer de tali muliere natus fuisset. quē ex post mater suscipiens credens de corpore suo exisse e nutritiū. cū tamen talis puer ab alijs hōibus prenatus fuerit z p dyabolum subtractus. Sigmundus. Sic auo dio q dyabolus potest homi subtrahere puerū suū z deferre ad alium locum z supponere alteri Ulricus p̄mittēte deo potest. z presertim non baptisatos pueros subripere.

Sigmundus Ostende hoc ex emplo v̄l autoritate Ulricus dyabolum super puerū non baptisatum habet potestātē suscipere auctoritatem ex decreto in ca. postea z in. c. Sacerdotes de cōsecra. dis. iij. vbi tex. Sacerdotes cū per exorcismi gratiā manū credētibus imponūt z habitare magno ligno spiritu in eoz mentes contradicūt quid aliud faciūt nisi qd demonia eijciūt. Item tex. in ca. de hinc eadē dis. dic de hinc itez exorcisatur dyabol⁹ vt suā nequiciā cognoscēs iustū sup se dei iudicium timens recedat ab homine. nec iaz

contēdat arte sua subuertere. Ecce qđ dyabolus arte sua p̄
subuertere pueros nō baptisatos. Et his infero ad proles
z pueros quos vulgus opinatur de milite colonienti p̄ mu
lierem p̄creatos. p̄t̄ superius in historia latius tactum est.

Sigmundus Dic queso pro quo nanc̄ habuisti illum
militem incognitum. **Ulricus** pro incubo z dyabolo.

Sigmundus pro quo autē filios. **Ulricus** Ego
saluo tamen iudicio meli⁹ sententiū reputo illos pro veris
hominibus. alicui tamen sub reptis z ibi vt̄ premissum est
suppositis. **Sigmundus** Qualem autē existimas illam
mulierem fuisse vt̄. s̄. dictum est. quam ciuis ille sicilie in ma
ri arripiens vt̄orem duxit. **Ulricus** pro succuba z sic pro
dyabolo **Sigmundus** pro quo autē reputas filium p̄
ipsam vt̄ putabatur genitum z postea in mari pereandem
ereptum. **Ulricus** pro dyabolo qui sic in forma pueri ap
paruit. Nam vt̄ belimandus in eadez historia sentit. in qui
ens. si talis puer verus homo fuisset. nemini dubium. quin
postquam mater eundem in mari arripuit. z submersit. ma
re ip̄m tanquā cadauer ad lit⁹ eiecisset. quod tamen non fu
it factum. quia talis puer disparuit z amplius visus non fu
it. natura autē maris est. omnia cadauera ad lit⁹ proijce
re. **Sigmundus**. Nonne plures opinantur qđ dyabo
lus vt̄ succubus possit cum viro coire. z sperma assumere. ac
ex post vt̄ incubus in mulierem proijcere. et exinde prolem
generare. **Ulricus** Tibi non videtur fieri posse. da
to enim qđ sperma taliter colligeret̄ immittere posset. hoc ta
men ad generandum non sufficit. quoniam vt̄ cōsiliator dif
ferentia. xxy. ait. scire debes qđ istud membrum: puta. testicu
li non est princeps virtutis generatiue. quamuis virtus in
eo sit vt̄ opinatur Galienus. quia illud non potest agere su
am operationem per se. nisi per spiritum emissum a corde
temperatum quantitate z qualitate. propter qđ virtus cor
dialis q̄ mensurat hunc calorem vt̄ possit facere suas opera
tiones sit principaliter generatiua z virtus que est in h̄ mem
bro est eius seruiens z si aliquod in hoc habet dominū est

26

illud particulare. Unde mihi videtur ex illa theozica. q̄ euz
dyabolus huiusmodi spiritum a corde principiantem. et il-
lam generatiōis virtutē assumere non posset. clarū erit. q̄ q̄
uis forte assumat sperma ex projectione dūtaxat h̄mōi sper-
matis alijs non concomitantibus nihil generari poterit.

Sigmundus Ex supradictis et iam deductis. video te
pedem figere. sup̄ eo. q̄ aut h̄mōi pueri sint fantastici. aut ve-
ro alibi subrepti: et suppositi. **Ulricus.** Bene habes et in
illam partem videtur declinare vincentius. in. iij. li. historie
naturalis capitulo. cxxviiij. et. **Sigmundus** Rūc sat
mutuo int̄ nos hac de re disceptauim⁹. Expediit pro memo-
rie tenacitate vt tunc determinatiōis conclusiones paucis
verbis per epilogum detegere coneris. **Ulricus** Sal-
uo igitur iudicio doctorū quorūcumq; melius sentientū q̄z
determinatiōi me submittere non recuso. qua nū̄ mihi vi-
sum fuerit dicam. Est igitur mee opinionis determinatiō.
¶ Prima q̄ dyabolus neq; p se. neq; mīsterio hominum pōt
elementis. hominibusq; et animalibus nocere v̄l homines
ad generandum impotentes reddere. nisi quando occulto
dī sed nunquā iniusto iudicio: vel ob penam delictorum no-
strorū. vel ob meritum temptationis nostre augmentandū
siue ob diuine maiestatis gloriā. magis timēdam. et p nos
colendam. seu aliam causam. deum mouentem. ipsa clemen-
tissima pietas permiserit.

¶ Secunda determinatiō est. q̄ cum ip̄a dei prouidētia oc-
culto sue bonitatis iudicio dyabolo nocendi potestatem p-
miserit. q̄ ip̄e dyabolus huiusmodi potestates amplius ex-
tendere q̄ sibi a summo dō cōcessum fuerit: nō poterit et.

¶ Tercia determinatiō q̄ q̄uis dyabolus permittente di-
uina clementia ob incredulitatem hominum vel aliam cau-
sam superius enarratam posset perstringere oculos aliosq;
sensus hominum obstruere. ita vt homines credant se ali-
cubi esse. vbi tamen non sunt. vel videre id quod in se tale n̄
est: vel apparere aliter quam sit: hominem tamen vel ani-
m̄ alia in aliam speciem veraciter imutare non potest

¶ Quarta determinatio q̄ hmōi male mulieres p̄ multa mi-
liarium spacia in noctis silentio non profiscuntur. nec mus-
tuo taliter profiscendo cōueniūt. S̄z dum taxat ip̄is som-
niantibus vel ymaginatione forti vt̄ premissum est laboran-
tibus. p̄ representationē specierum similitudinatum a dya-
bolo eis impressarum. hec z alia ip̄is apparent que postea vi-
gilando vere sibi accidisse vt̄ sic illuse credūt.

¶ Quinta determinatio: q̄ dyabolus siue vt̄ incubus siue
vt̄ succubus pueros generare nullo modo potest. Sed hu-
iusmodi pueri si inuēti fuerint. vel suppositi pueri vel fanta-
stici existunt.

¶ Sexta determinatio. q̄ solus deus futurorum certus est
inspectoz. z solus cogitationes hominum nouit. qd̄q̄ dya-
bolus per se siue magos seu maleficos vera z futura predice-
re aliter non potest: nisi ea que ip̄e pro subtilitate nature sue
p̄iori ex consideratione astrozum. z elementozum dispositō-
ne. accidere debere noscit. vel que accepta licentia a deo face-
re incendit: vel hominibus ad faciendum persuadere in eo-
rum mentes sugerendo posuit. vel que ex moribus z gestu
hominum coniecturando deprehendit. nihilominus tamē
ip̄e sepe fallit. z fallitur.

¶ Septima cōclusio. q̄ quibus effectualiter hmōi maledicte
mulieres nihil efficere possunt. nihilominus tamē qz̄ insti-
gante dyabolo tales mulieres. vel ob desperationē. vel pau-
pertatem. vel odia vicinorū. vel alias temptationes. per dya-
bolum imissas. quibus non resistunt a vero z p̄ssimo deo
recedentes. sese dyabolo holocaustomata z oblatōes offerē-
do apostatant. hereseā p̄auitatē sectātes. z p̄pterea succedūt.

¶ Ultima determinatio. videlicet qd̄ p̄pter huiusmodi apo-
stasiam z correptam volūtatē de iure ciuilitales scelerate ml-
ieres. que a deo largissimo apostatarūt. z dyabolo sese dedi-
carūt. morte plecti debēt. p̄nt dicitur in lege. multi. codice d̄
maleficis z in arthematis.

¶ Vos igit̄ mulieres memētote p̄fessōis v̄re in baptismo

27

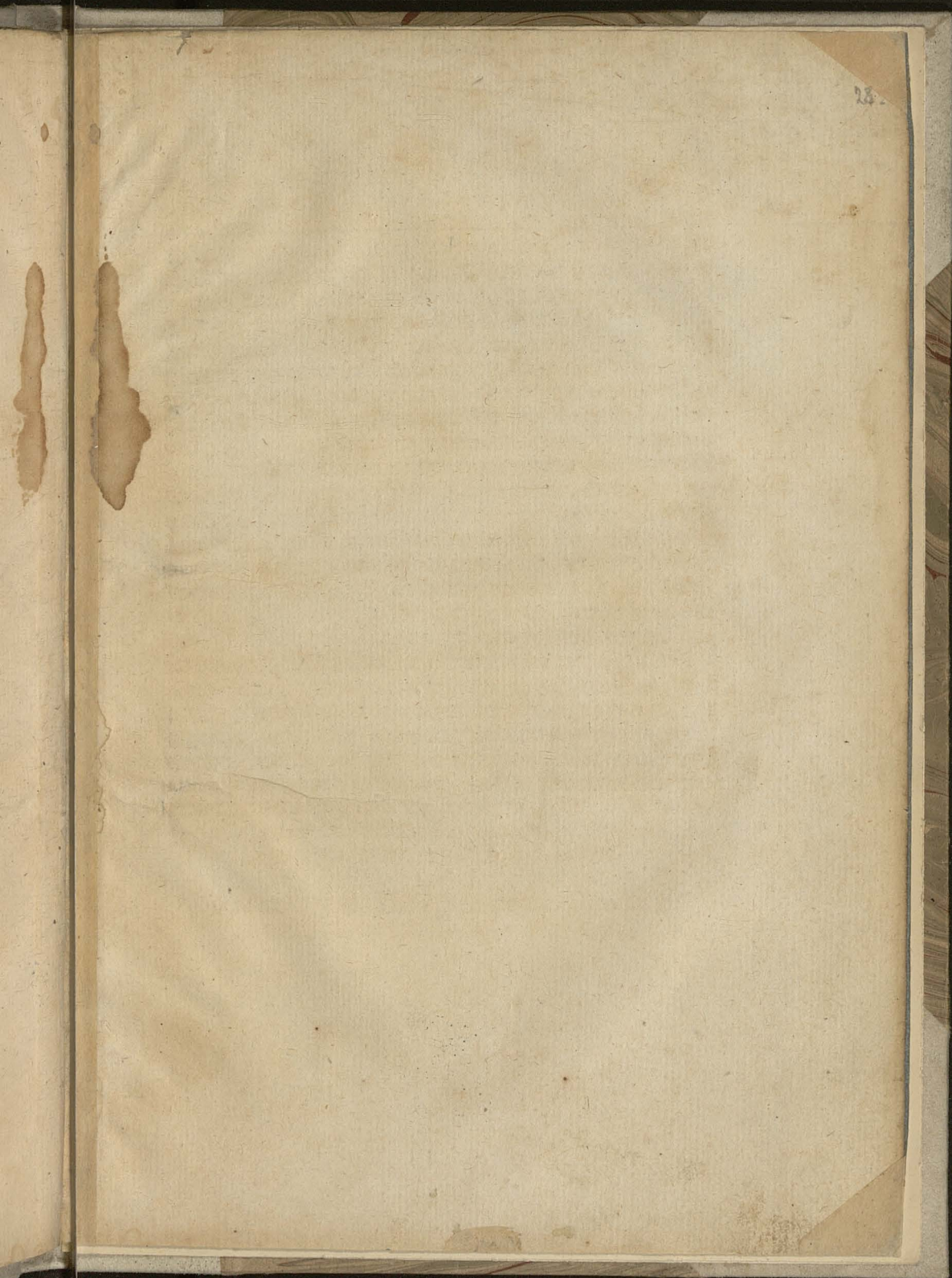
facte ac cum dyabolus vos tentauerit. estote fortes. et suis
suggestionibus resistite. et resistendo signo crucis vos ipsas
armate. scientes. quod aduersus vos nulla habebit praeterea quam
hoc contra signum. nullum stat periculum. Sumite exemplum bea-
te iustine in cuius legenda ita legitur. Erat enim quedam virgo in
antheochia ciuitate iustina nomine. quam quidam scolasticus no-
mine agladius videns frequenter ire ad ecclesiam in amorem
ei incidit. multosque ad eam transmittens petijt uxorem. quem cum
omnibus diceret. christo celesti sposo se esse desponsatam. ille congregata
viroz multitudine voluit eam primum rapere. Sed non potuit
it. tunc iratus abiit ad cyprianum magni promittens sibi duo ta-
lenta auri. ut iustinam per maleficia sua caperet. qui per magi-
cas vocauit demonem. et ait illi amo virginem de gallileis po-
tes ne eam psuadere. et adducere mihi. quod promisit ei dicens. ac-
cipe hoc medicamentum. et sparge circa domum eius. et ego sup-
ueniens. paternum sensum ei iniiciam. et statim obaudiet mi-
hi. Cumque cyprianus ita fecisset. sancta virgo tertia nocte ho-
ra surgens. ad orationem sensit impetum demonis signauit.
itaque se et domum suam. signo crucis et demones signo crucis
expulsi sunt. Qui veniens ad cyprianum confusus et cur virginem
non adduxisset requisitus. ait. vidi quoddam signum tabui.
Iterum cyprianus per artem magicam alium demonem fortiore
vocauit. et simili modo fecit. et similiter eidem accidit. tandem
vocauit ipsum demonem patrem. et ait illi. quem nam est in-
firmas vestra. vicia est ab una virgine omnis vestra vir-
tus. rident dyabolus. nunc adducam tibi eam ad desiderium
corruptionis. tu tantum paratus sis. Tunc dyabolus in
specie virginis ad iustinam intrauit. et sedens super lectum
eius eandem tentando dicens. hodie missa sum a christo ad te vi-
uere tecum in castitate. multum autem te video veratam abstin-
tia. Sancta autem virgo dicit. merces autem multa. labor vero
modicus. dixit ei dyabolus. deus in paradiso benedixit adam
et eum dicens crescite et multiplicamini. Puto ergo quod si in
virginitate manserimus. iudicium incidam. quia verbum dei

cōtemnīm⁹. cūq; virgo turbata surrexit z p spm̄ sensit. q̄s eēt
q̄ ei loqueretur. signoq; crucis se signās. dyabolū extulauit. q̄
disparuit. Deinde dyabolus cypriano p̄fusus appuit. q̄ dixit
ei z tu nāq; vict⁹ es. vt ceteri subiecti tui. quō em̄ victi est?
ab vna v̄gine xp̄iana. dic mibi que sit p̄tus victorie eē⁹. q̄ r̄m̄
dixit dicere tibi nō possum. vide q̄daz terribile signū. z tabui.
Si autē virtutes hui⁹ signi vis addiscere. iura mibi qd̄ nūq;
a me velis discedere. q̄ cū iurasset. ait illi vidi signū crucifixi
z tabui. z sicut cera a facie ignis fluxi. cui dixit cyprianus. er
go crucifixus maior te est. qui r̄ndit etiā maior oibus est. qz
disertiores dei accipiūt ab eo sn̄iam ignis. Cyprian⁹ autē ait.
festinā igit vt amicus siā crucifixi. ne talē penā incurrā. Dy
abolus r̄ndit. iurasti nāq; mibi. Cyprian⁹ ait p̄tēno te. z oēs
fumigātes virtutes tuas. meq; ip̄m tibi denego. z me consti
gnās. dico gl̄ia tibi x̄pe. z tu demon recede a me. Abijt̄ dy
abolus p̄fusus. vñ cyprian⁹ xp̄ianus factus est. Ecce q̄ quā
te virtutis fuerit z hodie existat signū sc̄tē crucis. quo nos
signare dignetur x̄ps qui p nob in ligno crucis seipm̄ offer
re z nos saluos facere dignatus est. qui viuūt z regnat in se
cula benedictus Amen.

¶ Accepe igitur gloriosissime princeps hāc disputationē
hui⁹ tractatus. quē ad honorē tue excellentie z bonaz menti
um serenationē sub tue celsitudinis emēdatione elaborauit.
Et si quid minus officio se elaboratū et seu a tramite verita
tis deuiare inueneris illud ignorātie mee potius q̄ p̄sump
tuositati attribue. z me seruulum tuū cōmendatum gracili
ter suscipe. ¶ Vale igitur felix eternū patrie decus. deoq;
a omni populo amabilis colendissime princeps. Excons
stañ. anno dñi. m. cccc. lxxxix. die decima ianuarij.

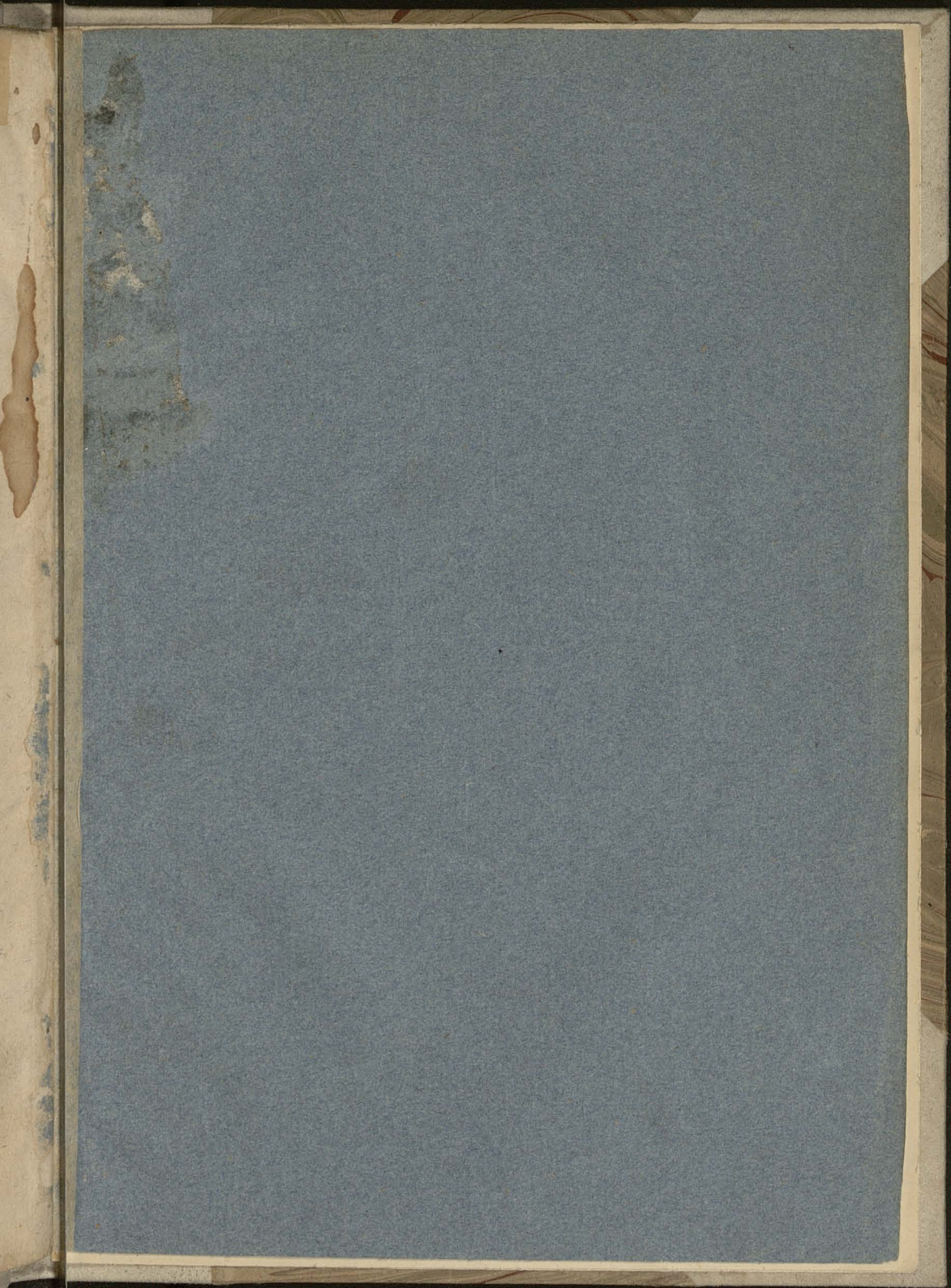
Tue celsitudinis humilis cōsiliarius z seruulus
vricus molitoris de constātia decretorū doctor.

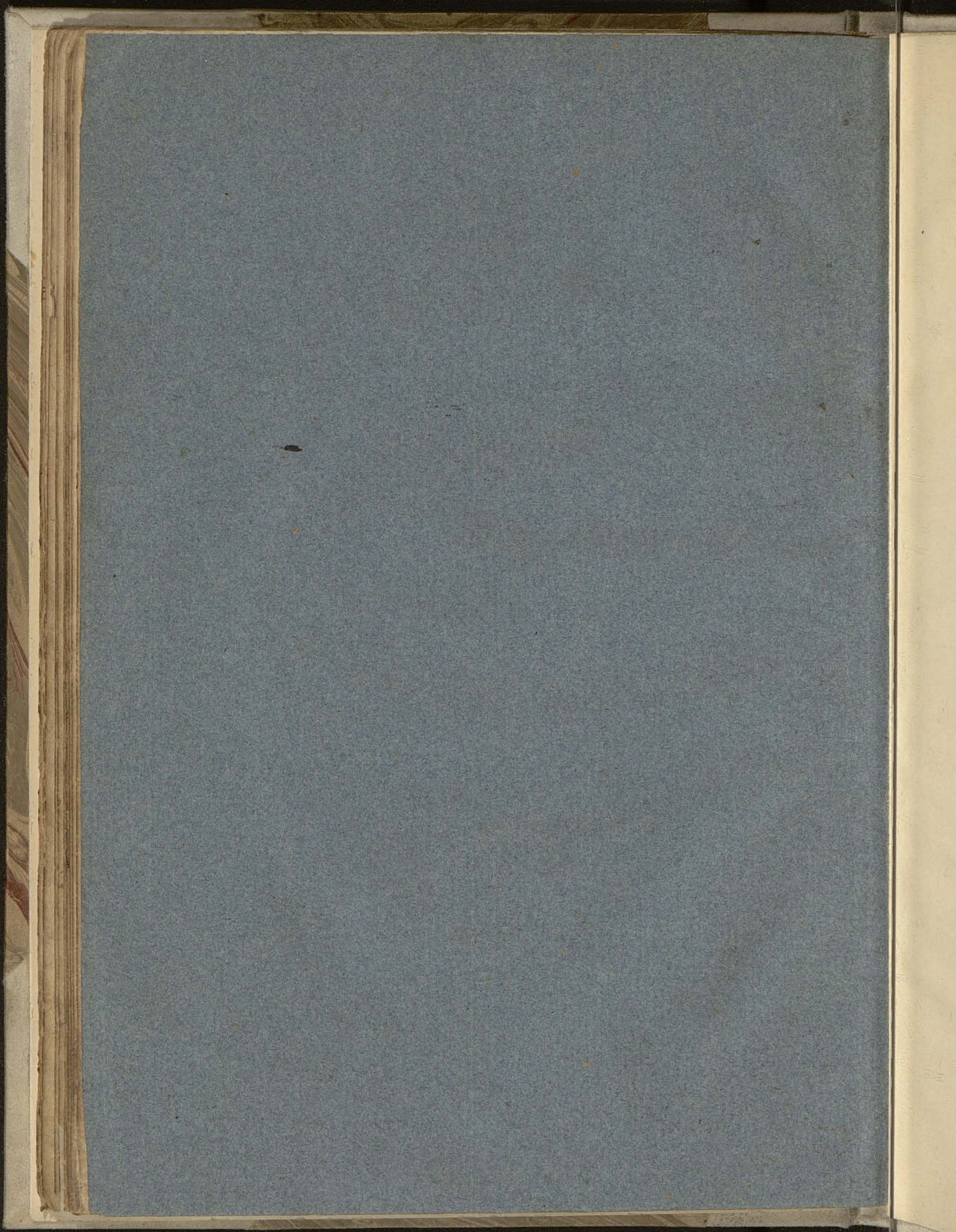

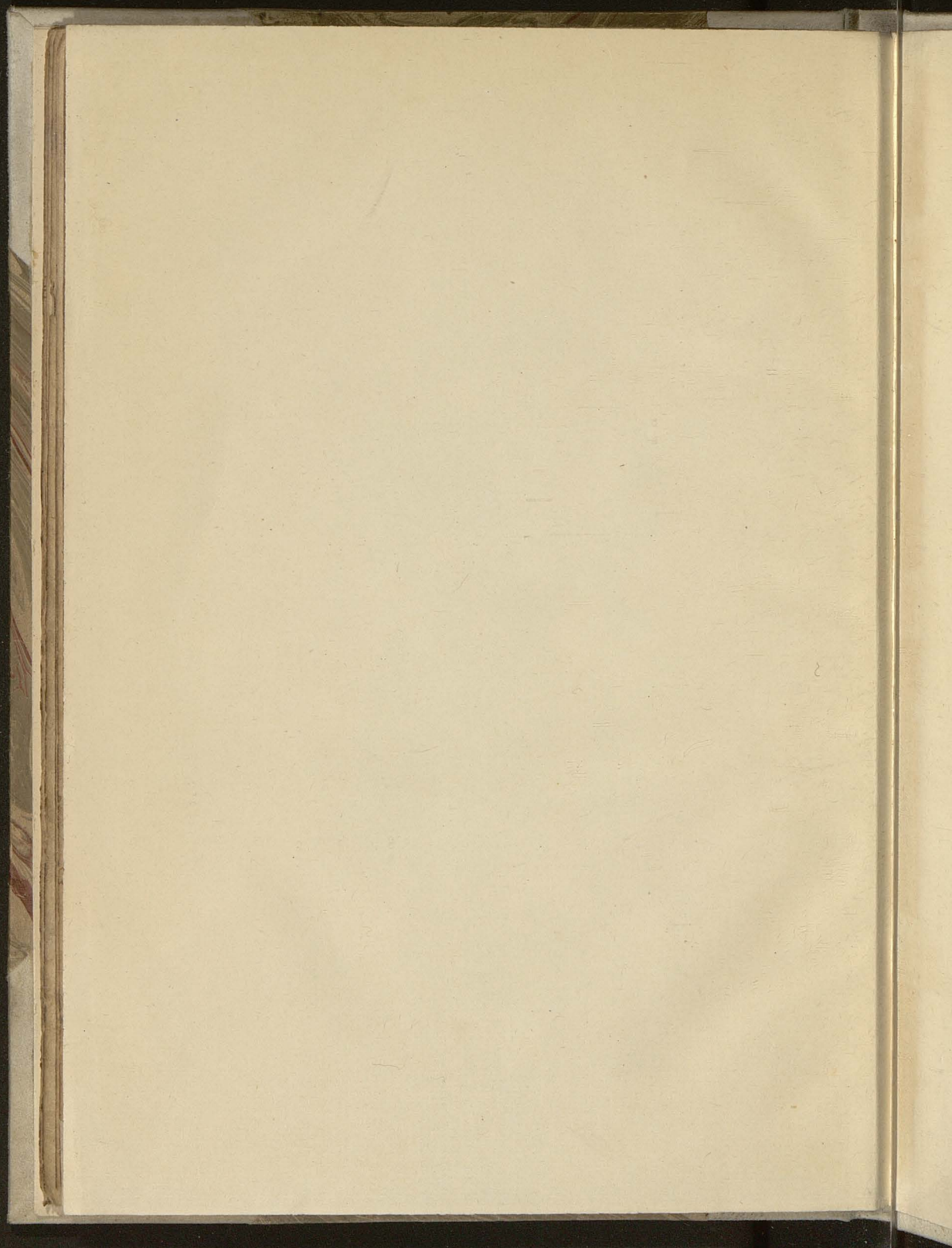
Deus meus debet agere ut sub et autem
De impetu a reo
hinc facit quod alii faciunt
V. q. profert ad omnia
De merito q. unius mato
De pua mto ex aqua mto
De unius mto q. pua de mto
De mto pua et pua

9 IV. 35

Biblioteka Jagiellońska

stdr0006558

